ప్రజావాఙ్మయము

రచన:

చింతా దీక్షితులు

విశాలాంధ్ర ప్రచురణాలయం,
విజయవాడ.

ప్రచురణ నెం. 138

ప్రథమ ముద్రణ డిశంబరు '55

వెల : 1—8—0

స్వతంత్ర ఆర్టు ప్రింటర్సు,

విజయవాడ-2.

పీ ఠి క

ప్రజా వాఙ్మయస్వరూప మిందు దిఙ్మాత్రముగానే సూచింపబడెను. పాటలు, పదములు, కీర్తనలు, హరికథలు, నాటుకథలు మున్నగువానిని గురించి కూడ తెలిసికొనవలసియున్నది. రోచనార్థము మాత్రమే ప్రజా వాఙ్మయస్వరూప మిందు కొంత ఆవిష్కరింపబడెను.

— చింతా దీక్షితులు

వి ష య సూ చి క

స్త్రీల సారస్వతము

"ఏడవకు నా తండ్రి ఏడవకు తండ్రీ,
ఏడిస్తె నిన్నెవ్వ రెత్తుకుంటారు"

ఒక తెలుగు బిచ్చగత్తె చంకను జోలి వేసుకొని, శిశువు నెత్తుకొని ఇంటింటికీ తిరిగి ఈ పాట పాడుతోంది. చంకనున్న శిశువు ఒకమారు పాలు తాగుతోంది; ఒకమారు తల్లిపాట వింటోంది. కిన్నెరీకంఠముతో పాడుతున్న ఈ పాటకు ఆమె కక్కడక్కడ గుప్పెడు బియ్యము దొరుకుతున్నవి.

"ఏడవకు కుశలవుడ రామకుమార,
ఏడిస్తె నిన్నెవ్వ రెత్తుకుందూరు"

పాపము ఎత్తుకోడానికికూడా ఎవరూ లేని ఈ కుశలవులస్థితి విన్న తెనుగు తల్లు లందరికీ హృదయములో శూలము గుచ్చుకున్న ట్లయింది. ఈ పాట పాడిన తల్లి సీతాదేవి, 'సిరి గల్గు ఋషిపల్లె వీధుల పందిళ్లలో,'

"నారచీరలతోను ఉయ్యాల వేసి,
జానకి తనయులకు జోలలు పాడె"

సంతోషముతో జోలలు పాడి కొడుకులను నిద్రపోగొట్టవలసిన సీత కంట నీరుపెట్టుకొని, గద్గదస్వరముతో పాడుతోంది. బంగారు తూగుటుయ్యాలాల్లో పవళించవలసిన చక్రవర్తి కుమాళ్లు నారచీరల ఉయ్యాలాల్లో పండుకొని నిద్రపోకుండా అల్లరిచేస్తూ, తల్లిచేత పాటలు పాడించుకొంటున్నారు. ఈ చిన్నపిల్లలకు కట్టుకునేటందుకు మంచిబట్టలు లేవు, నగలు లేవు, అందెలు లేవు, గజ్జెలు లేవు, పులిగోరు లేదు, ఉంగరాలు లేవు, ఉయ్యాలా లేదు. సీతాదేవి "మీ వాళ్ళందరూ అన్నివస్తువులూ మీకు తెచ్చిపెడతారు ఏడవకండి" అని కొడుకులను ఊరడిస్తోంది.

"ఏడవకు కుశలవుడ రామకుమార,
ఏడిస్తె ని న్నెవ్వ రెత్తుకుందూరు;
ఉంగరమ్ములు గొనుచు ఉయ్యాల గొనుచు,
ఊర్మిళా పినతల్లి వచ్చె నేడవకు;
పట్టు టంగీ గొనుచు పులిగోరు గొనుచు,
భూదేవి అమ్మమ్మ వచ్చె నేడవకు;
రావిరేకలు గొనుచు రత్నాలు గొనుచు,
లక్ష్మన్న పినతండ్రి వచ్చె నేడవకు;
ఏడవకు కుశలవుడ రామకుమార,
ఏడిస్తె ని న్నెవ్వ రెత్తుకుందూరు"

ఈ పాట విన్న మనకు హృదయము తరుక్కుపోతోంది.

ఈ పాట పాడిన తెలుగు బిచ్చకత్తెకు గుప్పెడు బియ్యము పెట్టి ఆదరిస్తున్నారు కొందరు ప్రజలు. ఈ ఆదరణకన్న తాను పాడే పాట, యిచ్చే అనునయము ఆమెకు అతిశయము.

ఈ పాట విన్నప్పుడు సీతా, కుశలవులూ జ్ఞాపకము రాలేదు. పామరులకూ, స్త్రీలకూ, బాలురకూ, బాలికలకూ వినియోగించుటకై పూర్వులు కూర్చిన పదములూ, యక్షగానములూ, పాటలూ, ఆటలూ – వీటన్నిటి జ్ఞాపకమువచ్చింది. ఆంధ్ర సరస్వతి ప్రజా సారస్వతాన్ని ఉద్దేశించి ఈ పాట పాడినట్లు స్ఫురించింది.

"ఏడవకు నా తల్లి ఏడవకు తల్లీ
ఏడిస్తె ని న్నెవ్వ రెత్తుకుందూరు"

ఒకమూల పండితుల సారస్వతము దీని పీకె నొక్కివేస్తోంది. కవిచరిత్రకారులూ, వాఙ్మయ చరిత్రకారులూ ప్రజాసారస్వతాన్ని నిరసించారు. పండితకవులు నిరసిస్తున్నారు. ఈవిధముగా ఇది నశిస్తుందేమో అనిపిస్తోంది.

ఇంకోమూల పాశ్చాత్య నాగరీకం దీనిని ఉక్కిరిబిక్కిరి చేస్తోంది. చదువుకొన్న – అంటే ఇంగ్లీషు చదువుకొన్న – పురుషులూ,

స్త్రీలూ ఇట్టి సారస్వతాన్ని ఆదరిస్తే, తమ నాగరికతకు ఎటువంటి భంగము వస్తుందోఅని భయపడుతున్నారు. "నేటి నాగరపు స్కూళ్ళలో జదువుకొను బాలిక లిట్టివాటిని (పాటలు మొ॥) ఎరుగరుగదా! వీరు తల్లు లైనపుడు తనయుల కిక నేట్లు తెలియును." ఇవి వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రిగారి మాటలు.

వీరు తల్లు లైనపుడు "డికరీ డికరీ డాక్" అని గాని, "జాక్ అండ్ జిల్ వెంటప్ ది హిల్" అనిగాని ఇంగ్లీషు పాటలు పాడతారని తోస్తుంది. అవేగదా బళ్ళల్లో చెప్పుచున్నది! తెలుగు పాటలకీ, పదాలకీ, యక్షగానాలకీ బళ్ళల్లో చోటు లేదుగదా. ఇంక వాటి గతి ఏమిటి? – ఆంధ్ర సరస్వతి అందుకనే జోలలు పాడుతోంది. వాటి నుద్దేశించి –

"ఏడవకు నా తల్లి ఏడవకు తల్లి
ఏడిస్తె ని న్నెవ్వ రెత్తుకుందూరు"

ఎవ్వరూ ఎత్తుకోకుండానే కుశలవులు పెద్దవాళ్లై రాజ్యము సంపాదించుకొన్నట్లు, ఎవ్వరూ ఎత్తుకోకపోయినా ఈ సారస్వతశాఖ దినదినాభివృద్ధి జెంది, కొంతకాలానికి మళ్లీ తెలుగు హృదయాలను ఏలుకోగలుగుతుంది.

సీతాదేవి కొడుకులకు జోలపాటలు పాడి మనకు జాలి పుట్టించింది.

గోపికలు శ్రీకృష్ణుడికి లాలిపాటలు పాడుతున్నారు వినండి ఉత్సాహముతో –

"లాలనుచు పాడరమ్మా, ఈబిడ్డ లక్ష్మివిలాసు డమ్మా
పాదమున చక్ర మమ్మా, ఈబిడ్డ వేదాంతవేద్యుడమ్మా
వేణునాదంబుతోను, ఈబిడ్డ వేదములు పాడునమ్మా"

♦ ♦ ♦

వేణునాదముతో వేదములు పాడే శ్రీకృష్ణుణ్ణి పోతన్నగారి శ్రీకృష్ణుడు ప్రక్కను కూర్చోపెట్టడానికి సందేహిస్తా రెందుకో పండితులు?

శ్రీరాముడికి లాలిపాటలు మన తల్లులు పాడుతుంటే మనము విన్నాము. మళ్ళీ విందాము –

"రామా లాలీ మేఘశ్యామా లాలీ
తామారాసానయన దశరథ తనయా లాలీ
అద్దాల తొట్టెలో నీవు ఆడుకొందూవు
ముద్దుపాపడంచు నిన్ను మురిసి చూచేరు"

మళ్లీ మన శైశవమందలి మాధుర్యము మనము అనుభవించి ఆనందిస్తున్నాము.

ఆదిభిక్షువైన బూడిద బూసుకుతిరిగే శివునకుకూడా లాలీ పాటలు పాడారు. సర్వజ్ఞుణ్ణిగూర్చి పాడిన లాలిపాట యిదిగో–

"లాలి శంకర సదా లాలితకుమారా,
లాలి పటుతాండవోల్లాస ఘనధీరా
లాలి పంచాస్య కైలాస సంచారా,
లాలి మధురాలాప లాలి గంభీరా
పతిత పావన రుద్ర ఫణిరాజభూషా,
జిత కాలకూట వర్ణిత భవ్యవేషా"

కుయ్యూరి గ్రామమందలి సీతారామదాసు వ్రాసిన పాట యిది–

"లాలి బంగరుబొమ్మ లాలి మాయమ్మ,
లాలి ముద్దులగుమ్మ లాలి సీతమ్మ"
ఇత్యాది సీత నుద్దేశించిన లాలిపాట.
"జోజో చిదానంద జోజో ముకుందా
జోజో కృపాపాంగ జో సుందరాంగ"

ఇది ముకుందునిగూర్చి. ఇంకా ఎందరెందరో దేవతలను గూర్చి, మహాపురుషులనుగూర్చి లాలిపాటలు పాడి, శైశవమందే తల్లులు తమ పిల్లలకు ఆనందమును కూర్చుతున్నారు. సత్సంగము నిస్తున్నారు. స్త్రీల సారస్వతములో జోలపాటలకు ముఖ్యస్థానము కద్దు.

రామాయణము, భారతము, భాగవతము - ఈ గ్రంథముల లోని ప్రధానవిషయము లన్నింటిమీదా పాటలు స్త్రీలు పాడు కొంటూ ఉంటారు.

పతివ్రతల వివాహగాథలు గేయరూపకముగా స్త్రీల సారస్వతమునందు విరాజిల్లుతున్నవి. సీత వివాహము, సుభద్ర కల్యాణము, ద్రౌపది వివాహము, రుక్మిణి పెండ్లి, పార్వతి పాణిగ్రహణము, శశిరేఖ పెండ్లి ఇత్యాది ఎన్నో ఉన్నవి.

"సీతాకల్యాణమహోత్సవ సమయము చూతా మురారే చెలీ" అని ముత్తైదువుల నందరినీ తీసుకొని బయలుదేరుతున్నారు స్త్రీలు. వారి వెనుకకే వెళ్ళి మనమూ చూద్దాము రండి -

"బంగారు మంటపాంతరమున, నవరత్న శృంగార పీఠమందు
రంగుగా చేమంతి విరుల, రంగుదండలు కాంతిపై
నుప్పొంగి చూడగ రఘుకుల, పుంగవుడు వేంచేసె నే డిక"-

భేరీ మృదంగ కాహళములు మ్రోగుతున్నవి. ముత్యాల హారతి నివ్వాళి యిస్తున్నారు. "కల్యాణమహోత్సవము కన్నుల చూడగా కౌతుకమగుచున్నది." "చెంగావిచీర గట్టి చెరగులు జారగను శృంగారవతు లిచ్చిరి శ్రీమణిమంగళహారతులు" "ముత్తయిదువ లందరూ ముదముతో బంతులు కూర్చుండగ పూబోణు లెల్ల భక్ష్యభోజ్యము"లు వడ్డిస్తున్నారు. సీతారాములకు నలుగులు పెట్టారు.

"నలుగిడ రారమ్మ నలినాయతాక్షికి,
చెలువుడా శ్రీరామచంద్రుని కిపుడు
మృగనాభిఘనసారమిళిత గంధమున,
పసిడి నిగ్గులు గుల్కు పసుపు లందముగ
కుసుమ రజము కేల గొని కూర్మితోను"

బూజంబంతి పాటలుకూడా పాడారు.

"వింతబొమ్మలు పెట్టేవారు,
ముంతమూకుడు లుంచేవారు

మంతనంబులు దెలిపేవారు,
సంతోషంబున నవ్వేవారు
ఎంతరుచియని చెప్పేదును,
రవ్వంత చవిగొనుమని రాముడు
వింతభక్ష్యము తీసి సీతా,
కాంత కొసగెను చూడరే సఖి''

ఈవిధముగా వైభవముగా సీతారాముల వివాహమైంది.

ఈ సందర్భమున శ్రీకృష్ణుని బూజంబంతిపాట చూడండి—

“పచ్చంగ కట్టిన పందిళ్ళకింద,
శ్రీకృష్ణ కమర్చరీ బూజమ్మబంతి
తాళమేళముల సంగీతాలవారూ,
సత్యభాగవతులు తమరు కూర్చుండ్రు
తోట యరిటాకులే పమిడి పళ్ళెములు,
వెండి గిన్నెలతోను వెలసె బూజమ్మ
రాజనాలన్నమూ కందిపప్పులునూ,
వెన్నగాచిన నేత వెలసె బూజమ్మ
అరునైన కూరలూ పిండివంటలునూ,
అమర విద్వాంసులతో అమరె బూజమ్మ”

వివాహ సందర్భములలో స్త్రీలు వేడుకగా చేసే కార్యములన్నీ దేవతల కారోపించి, వారినిగూర్చి పాటలు పాడతారు. సువ్వి పాట యిదిగో:

“సువ్వి సువ్వి రామచంద్ర సువ్వి సువ్వి కీర్తిసాంద్ర,
సువ్వి సీతమ్మ మాకు శుభము లిమ్మా;
మోదముననుపెండ్లిపీటమీద శ్రీరాము సరస
ఆదిలక్ష్మి యైన సీతమ్మ నునిచిరీ;
వాటమైన కుందనంపు మేటి కుందెయందు నిల్పి
గాటమైన పసిడిరోకళ్ళు బట్టుకా;

రాజనములు యిప్పపువ్వు రాజనములు మంచిపునుగు
మేలుకొండ రాజనములు మేలువంకెలూ;
కుందియందు నిండ నునిచి కొట్న మూలు దంచి రపుడు
కుందరదన లెల్ల సవ్వుకొనుచు జెలగుచు"

ఈ విధముగానే పూలబంతుల పాటలు, గంధం పాటలు వగైరా.

స్త్రీల సారస్వతములో కరుణారస భూయిష్ఠమైన పాటలు అప్పగింతల పాటలు. ఆడపిల్లల గన్న తల్లులూ, తండ్రులూ అప్పగింతలప్పుడు పొందే ఆవేదన ఆ పాటలలో ప్రతిబింబిస్తూ ఉంటుంది. చూడండి. జనక మహారాజుగారు తన కుమార్తె సీతమ్మని రామాదులకు అప్పగిస్తున్నాడు. కవి కరుణారస మెట్లు ఒప్పించాడో! జనకుడు సీతను రమ్మని పిలుస్తున్నాడు.

"మామిడిపండు రావె మాణిక్యమా రావె,
మత్స్యావతారుల దేవి రావమ్మ;
గుమ్మడిపండు రావె గుణధామ రావె,
కూర్మావతారుల దేవి రావమ్మ;

♦ ♦ ♦

పనసపండు రావె బంగారు బొమ్మ,
పట్టాభిరాముల దేవి రావమ్మ
జనకుడు జానకిని తొడలపై నుంచి,
ఆనంద బాష్పములు కన్నుల నింపె..."
జనకుడు సీతకు బుద్ధులు చెప్పుతున్నాడు.
"విభుడు కోపించెనని వింత చేయకుమ,
భ్రమగల్గి ప్రాణేశు పక్షాన నుండు
విభుడు మన్నించెనని విర్రవీగకుమి,
భ్రమగల్గి ప్రాణేశు పక్షాన నుండు
రాముల చిత్తమ్ము ఎరిగుండవమ్మ,
మామీద భ్రమ తల్లి మరచుండవమ్మ;"

తరవాత పేరుపేరు వరసని దశరథాదులను పిలిచి జానకిని జనకుడు వప్పగిస్తున్నాడు. దశరథుని చేతిలో చెయి యొప్పగించిన పిమ్మట-

♦ ♦ ♦

"కైకమ్మ చేతిలో చెయి యొప్పగించి,
చేడరో మీా సేవ చేయించుకోండి
ఆడబోయి తాను అట్టె ఉంటేను,
మెల్లగా నేర్పుతో పిలుచుకోరమ్మా
మాపట్టి గాదుసుమి మీా పట్టిసుమ్మి,
అది శాంత ఇది సీత సమముగా జూడు"

కౌసల్యకు జానకిని ఒప్పగిస్తూ తల్లిప్రేమ ఎట్లావలుకుతోందో చూడండి-

"నీ కిస్తి పాలలో ముంచెత్తవమ్మ,
పాలనే ముంచెత్తు నేత ముంచెత్తు
పాలు గాచనేరని పడతిసుమి వదెన,
నెయ్యి గాచనేరని నెలతసుమి వదెన
ఆకలని యెన్నడు అడగనేరదు,
వేళ యెరిగి పెట్టుమి నెలది మా వదెన"

సీతను ఒప్పగించేవేళ సీత చెలికత్తె లందరూ వచ్చారు - మామూలు ప్రకారం ఆడుకోడానికి కాబోలు. అప్పుడు అన్న మాట లివి :

"మా సీత లేనుగా మీాతోటి ఆడ,
అమ్మలారా మీార లేలవచ్చెదరే;
బొమ్మరిం డ్లున్నవి బొమ్మ లున్నవి,
ఆట యెవ రాడెదరు అమ్మ మా యింట;
బొమ్మరిండ్లు గట్టి బొమ్మలను బెట్టి,
ఆట యెవ రాడెదరు అమ్మ మా యింట;

బొమ్మలకు సొమ్ములు పోరి తెమ్మనుచు,
స న్నెవ్వ రడిగెదరు నా తల్లి సీత;
ఇంట గుజ్జెనగూళ్లు అట్టె వండుచును,
అ ల్లెవ్వ రొండెదరు అమ్మ మా యింట;
ఆడుచు పాడుచు అట్టె రమ్మాని,
స న్నెవరు పిలిచెదరు నాతల్లి సీత;
వేకువజామున వెలదులను బిలచి,
త ద్దెవ్వ రుండెదరు తల్లి మాయింట;
ఊగుదము రమ్మని ఉవిదలను బిలిచి,
ఇంక నూగెడివార లెవరు మాయింట;
బంతినారుబోసి మా దొడ్డినిండ,
చె ల్లెవరు వేసెదరే చేడెరో సీత''

సీతను తీసుకువెళ్ళిపోతున్నారు. తల్లిదండ్రుల ప్రాణం ఉండ బట్టడంలేదు. ఒకమారు తిరిగిచూడవే అమ్మా అని సీతను పిలుస్తున్నారు.

"ముత్యాల మాణిక్య మల్లాడగాను,
ముదితరో మా సీత తిరిగిచూడావే
పచ్చల భాషికం అల్లాడగాను,
పడతిరో మా సీత తిరిగిచూడావే
నీలాల భాషికం అల్లాడగాను,
నెలతరో మా సీత తిరిగిచూడావే."

సీత వెళ్ళిపోయింది అత్తవారింటికి.

సుభద్రాకల్యాణమనేపాట వేంకటకవి విజయవిలాసము ననుసరించి వ్రాసినట్లున్నది. దీనిని వ్రాసిన కవి తాళ్ళపాక తిమ్మప్ప. మచ్చుకి రెండుముక్కలు :

"ఉమ్మెత్తపువ్వువంటి ఉతికిన మడత,
సఖియలు కొని తెచ్చి నాకిచ్చెను"

♦ ♦ ♦

"తరళాక్షి తలపోసి అడిగె కీరమును,
ఎచ్చోట నున్నాడు ఎలమి సర్జునుడు
ఏ పుణ్యభూములకు ఏగియున్నాడు,
ఎచ్చోట తీర్థంబు లాడుచున్నాడు
అనుచు కీరము నడుగ విని అర్జునుండు,
కోమలీ యిద్దరం గోకర్ణమందు
కూడి పాడుంటిమి కొన్నాళ్లు అచట,
శయన భోజనములు ఒకచోట మాకు."

♦ ♦ ♦

స్త్రీల సారస్వతములో జననములుకూడా ప్రధానమైనవి ఉన్నవి. శ్రీకృష్ణ జననం, మేనక నొప్పులు అనగా పార్వతి జననం, రుక్మిణీదేవిళ్లు అనగా మన్మథ జననం, కుశలవుల పుట్టుక, మార్కండేయ జననం మొదలైన నెన్నో ఉన్నవి. ఇద్దరు అడుక్కునే స్త్రీలు శ్రీకృష్ణ జననం గొంతుకలు కలుపుకొని ఒకనాడు వీధిలో పాడారు. నా హృదయం హరించిన దాపాట. మొదటినుంచీ పాడమన్నాను. సగం వరకూ వచ్చేనని పాడారు. మీ కేమి ఇవ్వమన్నా రన్నాను. మీ యిష్టం తండ్రీ, నే మేమైనా ముల్లె దాచామా ఏమిటి మీ దగ్గర అన్నారు. గుప్పెడు బియ్యములో సంతోషించే హృదయము వారిది. మీ కాపాట రుచిచూపిస్తున్నాను. కాని వారి కలకంఠము, సౌకుమార్యము, జీవము ఈ అక్షరాల్లో మీరు చూచుకోండి, చూచుకోకపోయినా పాట మాధుర్యానికి లోటులేదు. ఇంక వినండి భిక్షుక స్త్రీలు మొదలు శ్రీమతులవరకూ పాడుకొనే శ్రీకృష్ణ జననం.

కస్తూరి రంగ రంగ నాయన్న కావేటి రంగ రంగ
శ్రీరంగ రంగ రంగా నిను బాసి యెట్లు నే మరచుందురా

కంసుణ్ణి సంహారింపా సద్గుణుడు అవతారమెత్తె నపుడు
దేవకీ గర్భమునను కృష్ణావతారమై జన్మించెను.

♦ ♦ ♦

ఆదివారము పూటను అష్టమీ దినమందు జన్మించెను.
నెత్తురుతో ఉండి అపుడు ఆబాల కావుకావున ఏడ్చుచు
నన్నేల ఎత్తుకొనవే నా తల్లి దేవకీ వందనంబు.
ఒళ్లెల్ల హీనంబుతో ఈరీతి నున్నాను కన్నతండ్రీ
నిన్నెట్టు లెత్తుకొందు నీ వొక్క నిమిషంబు తాళురన్నా.
గంగనూ ప్రార్థించెను జలనిధులు గంగ తా నుప్పొంగెను
గంగనదిలో నప్పుడు దేవకీ జలకంబులాడె తాను.
ఇకనైన ఎత్తుకొనవే ఓతల్లి దేవకీ వందనంబు
కాని బాలునిరీతిని నన్నిట్లు ఎడబాసియుండ తగునా.
నీపుణ్యమాయె కొడకా ఇంకొక్క నిమిషంబు-తాళుమనుచు
కామధేనువు నప్పుడు దేవకి మదియందు తలచగాను
పాలవర్షము గురిసెను అప్పుడా బాలపై జల్లగానే
తడివస్త్రములు విడిచెను దేవకీ పొడివస్త్రములు కట్టెను.
పొత్తులమీద నపుడు బాలుండు చక్కగా పవళించెను
తన రెండు హస్తములతో దేవకీ బాలుణ్ణి ఎత్తుకొనెను
అడ్డాలపై వేసుకు ఆ బాల చక్కదనమూ చూచెను.
వసుదేవ పుత్రుడమ్మా ఈ బిడ్డ వైకుంఠవాసుడమ్మా
నవనీతచోరుడమ్మా ఈబిడ్డ నందగోపాలుడమ్మా
సీతాకళత్రుడమ్మా ఈబిడ్డ శ్రీరామచంద్రుడమ్మా
శిరమున చింతామణి నా తండ్రి నాలుకను నక్షత్రము
పంట్లను పరసవేది భుజమందు శంఖుచక్రములు గలవు
నీ రూపు నీ చక్కన ఆ బ్రహ్మ ఎన్నాళ్ళు వ్రాసె తండ్రి"

పుట్టిన పిల్లవాడు శ్రీకృష్ణుడు అల్లరిపిల్లవాడు. ఏడవడం మొదలుపెట్టాడు. తల్లి బూచివాడనీ జోగివాడనీ, పామనీ భయపెట్టుతుంది. నాకేమీ భయములేదంటాడు, చూడండి.

"నీ పుణ్యమాయె కొండకా నీ వొక్క నిమిషంబు తాళు రన్నా
అల్లదిగో పా మొచ్చెను నాతండ్రి గోపాల పవళించరా
పాములకు రాజైనా శేషుడు పానుపై ఉండగాను
పా మేమి చేసు నమ్మా నలినాక్షి భయము నీ కేల నమ్మా"

ఈ సందర్భములో గుమ్మడిపాట జ్ఞాపకంవస్తోంది. మనో హరమైన ఆపాట ఈ కాలాన అంతగా వినిపించడంలేదు. బాల కృష్ణుడు యశోద పెరుగు తరుస్తూంటే కుండలో చెయ్యి పెట్ట పోతాడు. కుండలో గుమ్మడున్నాడు, కరుస్తాడుసుమా చెయ్యి పెట్టబోకంటుంది తల్లి. గుమ్మ డెవరే అమ్మా నే నెత్తిన అవతా రాలలో ఎప్పుడూ ఆ పేరే వినలేదు అంటాడు శ్రీకృష్ణుడు.

"ఘుమ్మ ఘుమ్మన పెరుగు తరచగ,
కోరి విని ప్రార్థించి కృష్ణుడు
అమ్మ వెన్నా యనుచు కవ్వము,
నణచి పట్టగనూ
నమ్మరా కృష్ణమ్మ పెరుగులో,
నడుమ గుమ్మడు తిరుగులాడును
నమ్మకున్నను ఘుమ్మ ఘుమ్మను,
నాద మిటు వినుమిూ – కృష్ణా గుమ్మ డిడుగో

♦ ♦ ♦

కాటబోయినవారి పాపడు,
కడవ లోపల చెయ్యి ముంచెను
తూటు బొడిచీ కరచె గుమ్మడు,
తొలగిపోవగనూ
మూట లేటికి విడువు కవ్వము,
అన్న నీకును వెన్న బెట్టెద
యేటికీ యిందున్న గుమ్మడు,
ఎగిరి కరచెడిని – కృష్ణా గుమ్మా డిడుగో!

తల్లి మాటలు విని శ్రీకృష్ణు డంటున్నాడు.

గుమ్మ డేడే గోపిదేవి, గుమ్మ డేడే కన్న తల్లి
గుమ్మడిని పొడచూపగదవే,
అమ్మ గోపెమ్మా - అమ్మా గుమ్మా డేడే?
ముచ్చుతనమున వేదములు గొని,
తెచ్చి వెరచుచు జలధి లోపల
జొచ్చియున్నా వాని వెంబడి, జొచ్చి జలనిధిలో
మత్స్యమై సోముకుని ద్రుంచితి,
మగుడ చదువులు బ్రహ్మ కిచ్చితి
ఆ క్షణంబున గుమ్మడనియెడి,
మాట నే నెరుగా - అమ్మా గుమ్మా డేడే?"

ఈ విధముగా పది అవతారముల గాధ చెప్పి, చివరకు నోరు తెరిచి బ్రహ్మాండమంతా తల్లికి నోట్లో చూపిస్తాడు. అప్పుడు తల్లి అంటుంది -

"కన్న బలిమిలి గుమ్మ డంటెని,
కరుణ జూడుమి దేవమణి నను
చిరుత తను వెరపించు చందము, చేస్తి నో తండ్రీ"

బాలకృష్ణుణ్ణి ఆటపాటలలో పెరగనిచ్చి, కంసవధకు తయారు కానియ్యండి.

మేనకాదేవి నొప్పులు పడుతోంది. పాపము! జగజ్జననిని కనబోతోంది. వెడదాం రండి. భయపడకండి - మేనక చెలికత్తెలు,

"వనజాక్షి ఉనికి జూచీ, అలసట,
సొలసెనని మదిని గాంచి
అమ్మరో రాగదమ్మా, భుజియించ,
వమ్మ యే దిష్ట మమ్మా
వద్దనగూడ దమ్మా, వినవమ్మా,
ఎర్రావు పాలు సుమ్మా

ఎఱ్ఱగా గాచి రమ్మా, మా యమ్మ,
జుఱ్ఱవే ముద్దు గుమ్మా
సుదతి భుజియించలేకా,
నిజప్రసవ వేదనకు నిలువలేకా
నొప్పులని జెప్పలేకా, చెప్పకను,
చెలుల కను గప్పలేకా
నగపతికి జెప్ప రమ్మా, వేల్పులకు,
నగ మీాదు గట్ట రమ్మా
మగువలకు గండ మమ్మా వీలైన,
తగువారి నడుగ రమ్మా."

ఏలాగైతేనేమి చెలికత్తెలు కిందా మీాదా పడ్డారు. కష్టపడి కష్టపడి మేనక ప్రసవించింది. పార్వతి పుట్టింది. ఆమె చక్కదన మెట్లున్నదంటే –

"తమ్ములను బోలు కనులు, ముంగురులు,
తుమ్మెదల బోరు మిగులు
అమ్మ యీా బాల హొయలు,
జగ మెల్ల నెమ్మదిని బ్రోవజాలూ
ముఖము వీక్షింప రమ్మా,
యీా బాల కామారి సొమ్ము సుమ్మ
అమ్మరో విసగ దమ్మా,
శివునికి పట్టంపురాణి సుమ్మా"

ఇక జననముల సంగతి వదిలిపెట్టి, రాయబారా లెత్తుకుందాము. శ్రీకృష్ణుడికి రుక్మిణి చిలకచేత రాయబారం పంపింది. నలుడు హంసచేత రాయబారం నడిపించాడు. రుక్మిణి చిలకచేత రాయబారం పంపడం భాగవతంలో లేదు. పాటలలో ఉంది. హంసరాయబారం భారతానికీ పాటలకీ సమానమే. రామాయణములో సీత రాముడికి రాయబార మంపినట్లు లేదు. కాని పాటలలో కోకిలచేత రాయబారం పంపినట్లుంది. రాయబారం ఎటువంటి

దైనా, కోకిలచేత పంపడమనేది కవి హృదయానికి తాకే విషయం. ఆ రాయబారం ఎట్టిదో రెండుముక్కలు ఉదాహరిస్తున్నాను.

"భూదేవి కూతుర్ని కోయిలారో,
జనకుని కూతుర్ని కోయిలారో
దశరథుల కోడల్ని కోయిలారో,
శాంతకు మరదల్ని కోయిలారో

♦ ♦ ♦

రాఘువ్రుల దేవిని కోయిలారో,
నల్లనయినవారె కోయిలారో
నవ్వుచు నుందురే కోయిలారో,
శ్రీరామచంద్రులే కోయిలారో;

♦ ♦ ♦

భర్తను విడచుంటె కోయిలారో,
ఆహారనిద్ర లేకుంటె కోయిలారో
రాము రమ్మని చెప్పు కోయిలారో,
మెడని హారం యిస్తు కోయిలారో
ప్రాణేశు నొద్దెమ్ము కోయిలారో,
పక్క చేసిన పనులు కోయిలారో
ఉపకారమై యుండు కోయిలారో."

♦ ♦ ♦

స్త్రీల సారస్వతములో రామాయణకథ ఎన్ని విధాలుగా నడిపించటానికి వీలుగా ఉందో అన్ని విధాలా నడిపించారు. ఈ క్రింది రామాయణం ఎత్తుగడ చూడండి - ఈ పాటకు శ్రీరామ దండము లని పేరు.

పాలసముద్రంమీద పవళించు రామ,
శేషునిపయి నిద్ర సేవించు రామ
వటపత్రశాయివై పవళించు రామ,
శ్రీలక్ష్మితో స్థిరంబుగనుండు రామ

దండాము దండాము
దండాము కోదండ పతివైన రామ,
దండకారణ్యాన చరియించిన రామ
దండిగా నసురుల చెండిన రామ,
దయతోటి మన్నేలు దశరథ రామా
దండాము దండాము.

ఈ విధముగా రామాయణకథ అంతా చెప్పబడ్డది.

ఉత్తర రామాయణమునకు సంబంధించిన కుశలవుల కథ అనేక విధములుగా గేయరూపముగా చిత్రింపబడ్డది. కుశలవుల యుద్ధమనీ, కుశలవ కుచ్చెల చరిత్రఅనీ, కుశలాయకమనీ మూడు పెద్ద పాటలు గలవు. అందు కుశలాయకములో రామచంద్ర రాజను కవి ఈ విధముగా తన భాషనుగురించి చెప్పుకొంటున్నాడు.

పరగ మూఢులకైన బాగుగా తెలియగా,
అతివేడుకపుమాట లన్ని యుంచెదను
పదగుంభనము చాయ పరగజాల నటంచు,
గెలిశాయగ మీకు వీలుకాదయ్య
కఠినంబు లుంచితే కాపులకు తెలియదని,
ముసుగు లుంచుట మాని మాట లుంచితిని.”

అపరిమిత ప్రయోజనము కలదనీ, అందరికీ అందుబాటులో ఉంటుందనీ వ్యవహారభాష వాడమని చెప్పేది యిందుకనే.

ఈ చిన్న వ్యాసములో ఈ పెద్ద కథలనుగురించి చెప్పడం వల్ల గ్రంథం పెరిగిపోతుందని వదలివేస్తున్నాను. కాని కుశలవ కుచ్చెల చరిత్రలో ఒక వింతకథపట్టు ఉంది. దానినిమాత్రం చూపుతాను. దశరథుడు కైకమ్మ యింటికి వచ్చాడు. అతగాడికి ఆవిడ ఎంత చెప్పితే అంత. జంతుజాలముకూడా ఈ సంగతి గ్రహించింది. తలంటి నీళ్ళు పొయ్యడానికి కైకమ్మ పీటవేసి దశరథుణ్ణి కూర్చోబెట్టింది.

"పీటకు కోళ్ళు మూడే ఆనె,
నాలుగో కోటను చీమలబారు
వెళ్ళుతుండగా చీమల రాజు,
సేనతో చెప్పెను చోద్యముగాను
సపరివారము చక్కగ వినుడి,
పెక్కు మక్కువతో చక్కని సతిచే
జిక్కి రాజు మోహంపడియు,
అభ్యంగనము అమరగ చేసె
కళ్ళు జూడడు కరుణయు లేదు,
చత్తుమొ ? పుత్తుమొ ? కడతేసుదుమొ ?
కోడు వదలి ఈ కొనసనే రండి"

ఆ విధంగా చీమల రాజు పరివారాన్ని నడిపించుతూ వెళ్ళి పోయాడు. రాజుకు చీమలభాష తెలుసు. తెలిసినా కైకకు దాసుడే. మరిన్నీ ఒక చింబోతు ఒక మేకను ఒక కోరిక కోరింది. ఆ మేక అందిగదా - పది నిల్వుల బావిలో పచ్చని పూరి ఉన్నది, అది తెస్తే కోరిక చెల్లిస్తా-నని. అప్పుడు చింబో తంటోంది -

పూరికి పోయి చావగ నేలా,
భువిలో ప్రాణము ఒడలిని ఉంటే
బలుసుకూర దిని బ్రతుకగవచ్చు,
శిరస్సుపైని శిగ ఉంటేను
పట్టెడు పువ్వులు చుట్టగవచ్చు,
వెఱ్ఱివాడు రారాజు గనుకను
భార్య మాటలకు భ్రమసీ రాజు,
అర్థం ప్రాణం ఆలికి నిచ్చె"

అంటూ రాజును ఈసడిస్తుంది. దశరథుడి కీమాటలు తెలిసినా లాభం లేకపోయింది.

♦ ♦ ♦

సీతమ్మ ఒకనాడు రామునిపై అలిగింది. అలిగి కోపగృహం ములో పడుకొంది. రోజులు గడచిపోతున్నవి. మాసములు

గడచిపోతున్నవి. అలక తీర్చేవా రెవరూ దొరకడంలేదు. పెంపుడు చిలకను రాముడు సీతదగ్గిరికి రాయబారం పంపుతాడు. పంపుతూ అంటున్నాడు-

"చిలకరో ఓ చిలక మా రామచిలక,
ఎర్రని ముక్కుకు వెండి పొదిగిస్తు
పచ్చని రెక్కలకు పయిడి పూయిస్తు,
నీవు పోయెడి త్రోవ సెలగ వేయింతు
సెలగ దిని చెయి కడగ చెలమ తీయింతు,
నీరు త్రాగి నిలుచుండ నిమ్మ వేయింతు
అలసిపోయి కూర్చుండ అరుగు వేయింతు"

ఇవన్నీ చేస్తాను, సీత అలక తీర్చమని పంపుతాడు. చిలక వెడుతుంది. చిలకను చూచి సీత, వదరకే, పోవే, లేకుంటే తల పగలగొడతానని బెదిరిస్తుంది. భయపడి చిలక పారిపోతుంది. చివరకు ఎలాగైతేనేమి చిలకే అలక తీర్చింది. లక్ష్మన్న సలహామీద చిలక సీతదగ్గిరికి వెళ్లి, ఆమెకు వినబడేటట్టు "ఆరు నెలలబట్టి సీతఅలిగి కూర్చుండడంవల్ల రామునికి స్వస్థత తప్పింది పాపం" అంటుంది. ఆ మాట వినగానే సీత భయపడి, దిగ్గున లేచి, రాముడిదగ్గిరికి పరుగెత్తుకు వెడుతుంది.

శ్రీరాముడు హనుమంతుణ్ణి సీతదగ్గిరికి పంపుతూ ఆనవాళ్లెన్నో చెప్పుతున్నాడు. ఈ పాటలో చెప్పిన ఆనవాళ్ళు చాలా మట్టుకు మూలములో లేనివి. అందులో ఒక ఆనవాలు వినండి :

మరి ఒక ఆనవాలు కలదుసుమ హనుమా,
మరువక చెప్పుమా మా సీతకూను
కొత్తగా కట్టిన మేడ లోపలను,
శ్రీరాములు సీత మాట్లాడుచుండె
నాకు ప్రొద్దుపోదు నలినాయతాక్షి,
సొగటాలు ఆడుదామని సీత నడిగె

బంగారు పాచికలు పట్టుకొని వచ్చి,
తిత్తికి తీదుంచమిధి చక్కభారా
అష్టారదష్టోక అది భారయనుచు,
సరియనుచు దుగయనుచు సారి వేయుచును
మాట మాటకు సీత రాము నోడించె,
ఇంత యోడింతురా ఇందీవరాక్షి ?
సీతమీద కోపించి శ్రీరాఘవులు,
పట్టుశాల్వ ముసుగుపెట్టుకొనె నంత
తప్పగలదూ దేవ ధరణీశ్వరూఢ,
అని పద్మనాభుని పాదములు మ్రొక్క
నవ్వుతూ లేచెనే నారాయణుండు,
యిది ఒక ఆనవాలని జెప్పు హనుమా''

♦ ♦ ♦

ఇక సీత అగ్నిప్రవేశం అనేపాట ఎత్తుగడ పరికించండి :

''సీతాంగ నవియేటి పరమపతివ్రతకూ,
చిత్రించి కట్టిరే చిరి పర్ణశాల
అమర్చి కట్టిరే అడిదంపుశాల,
ఆ పర్ణశాలకు పచ్చలా తలుపు
తలుపు తీయగ నుండె బంగారు గద్దె,
శృంగార గద్దెపయి చిటిచాప బరిచి
సీతయు రాముండు జూదమాడంగ''

అప్పుడు పైడిలేడి వచ్చింది. దానిని సీత చూచి యేమన్నది—

''లేడి వెంబడి నేగె దశరథాసుతుడు,
పుడకలు కొరుకుతూ పూరి మేయుచును
ఆకులు కొరుకుతూ గంతులేయుచును,
చంగునా దాటుతూ చౌకలించుచును
అడవు లన్నీ తిరిగి అలసటను చెంది''

చివరకు రామబాణముచేత హతమయింది. ఈ విధంగా అగ్నిప్రవేశంవరకూ రామాయణకథ నడిచింది. సీత అగ్నిప్రవేశం చెయ్యడానికి హనుమంతుడు చితి పేర్చాడు. అడవిలో చెట్లన్నీ పీక్కువచ్చి పెద్ద చితి పేర్చాడు. ఆ చితిమీద నెయ్యిపోశారు.

"భగభగ మంటలతో పావకుడు వెలుగ,
వచ్చిరీ వానరులు వైదేహి కడకు
రామచంద్రుని సతీ లక్ష్మణుని వదినె,
అగ్నిగుండానికే వేంచేయవమ్మా
కౌసల్య కోడలా కడు బుద్ధిశాలి,
అగ్నిగుండానికే వేంచాయవమ్మా
భూదేవి కూతురా భూలోక మాత,
అగ్నిగుండానికే వేంచేయవమ్మా"

అని యిట్లు వానరులు పిలువగా, సీతమ్మ తొలకరి మెరుపు వలె వచ్చింది. ఆమె రాకను చూచి లక్ష్మణుడు గడగడ వణకినాడు. అతన్ని చూచి సీత అంటోంది.

"అడలకుమి లక్ష్మణా జడుపేల నిపుడు,
మి మ్మన్నమాటలు అనుభవంబయ్యె
చేసినపాపమ్ము వండిన చద్ది,
కుడువకపోదయ్య కొంతకాలముకు"

అని లక్ష్మణుణ్ణి ఊరడించి సీత ప్రతిజ్ఞ చేస్తోంది వినండి ఆ పతివ్రత ప్రతిజ్ఞ-

"అగ్ని జొచ్చి నేను ఓడితినయినా,
ఇంకును జలనిధులు ఇలనుండబోవు
అగ్నిజొచ్చి నేను ఓడితినయినా,
నెల మూడువర్షాలు కురవ వెన్నటికి
అగ్నిజొచ్చి నేను ఓడితినయినా,
శ్రీరాము సతి గాను నేను లక్ష్మణుడ

అగ్ని జొచ్చి నేను ఓడితినయినా,
భూలోకమాత నను ఈ పృథివియందు"

ఈ ప్రతిజ్ఞ విని బ్రహ్మరుద్రాదులు హడలిపోయారు. భూమి గడగడ వణికింది. ఆకాశ మదిరింది, దశదిక్కులూ కంపించినవి. పిమ్మట సీతాదేవి అగ్నిగుండాని కెదురుగా నిలబడి –

"గుండమున కెదురుగా సీత ఏతెంచి,
ముమ్మారు ప్రదక్షిణం చేసి నిలుచుండె
దోసెడు ముత్యాలు గుండాన బోసి,
ముందు శ్రీ రాములను హృదయాన దలచి
వెయికోట్ల జన్మములు ఎత్తినా గాని,
గోవిందుడే నాకు పతిగ గావలెను
పదివేల జన్మములు ఎత్తినా గాని,
లక్ష్మణుండే నాకు మరిది గావలయు"

♦ ♦ ♦

ఈ విధంగా తన కోర్కెలు చెప్పి
"అని పల్కి అగ్నికి వందనంచేసి,
కొలను జొచ్చినట్లు అగ్నిలో జొచ్చె."

అప్పుడు జరిగిన వింత చూడండి.

"కుప్పల నిప్పులూ కుంకమ్మ లాయె,
పరిచిన నిప్పులూ పన్నీరు ఆయె
దాపిన నిప్పులూ చందనం బాయె,
మండే నిప్పులూ వడగళ్లు ఆయె
చిలకలూ కోవిలలు హంసలూ గుమిగ,
సీతకు తోడుగా కొల నాడుచుండె"

ఇ దేమి చోద్యమని లక్ష్మణుడు రామునితో ననగా, రాముడి కింకా నమ్మకం కలగక అంటున్నాడు–

" ఆడవారికి గలవు అగ్ని మంత్రములు,
అలికేరు తుడిచేరు ముగ్గుపెట్టేరు
మండేటి మంటలకు మాను మసిలేసు"

అని అంటే అగ్నిహోత్రుడికే కోపం వచ్చింది. భూదేవికి కోపం వచ్చింది. సీతను ఏలకుంటే లోకాలు నశించిపోత వన్నాను. ఆకాశవాణికూడా పలికింది. రాముని సందేహం తీరింది. అప్పుడు-

"దుందుభులు మ్రోగెను తుంబురుడు పాడె,
రంభ ఊర్వసు లపుడు నాట్యములు చేసె
పుష్పవర్షము కురిసె పృథివిపై నపుడు,
సీతను భూదేవి శీఘ్రముగ ఎత్తి
శ్రీరాము తొడలపై సీతనే ఉంచె."

♦ ♦ ♦

రామాయణానికి సంబంధించిన గాథ లెన్నో పాటలుగా ఉన్నవి. అందు కొన్ని పాటలే యిందు మచ్చు చూపించాను. అచ్చుపడ్డవి కొన్నిమాత్రమే ఉన్నవి. అచ్చుపడనివి అనేక మున్నవి. అచ్చుపడ్డ ఒక పాటనుండి ఒకవిషయమును చెప్పి, రామాయణ గాథలు కట్టిపెట్టుతాను. ఆ పాటపేరు లక్ష్మణదేవర నవ్వు. శత్రు విజయము అయిన వెనుక, శ్రీరాముడు సోదరులతో, బంధువులతో, సామంతులతో, సేనలతో కొలువుదీరి ఉన్నాడు. లక్ష్మణునకు బద్ధకం వచ్చింది. కునుకు వచ్చింది. సభలో అతడు నవ్వాడు. ఆ నవ్వు అందరూ చూచారు. ఎవరిమట్టుకు వారు తనను చూచి లక్ష్మణుడు నవ్వాడని అనుకొన్నారు. జాలారికన్నెను తలమీద ధరించినాననికాబోలు నవ్వుతున్నాడని శివు డనుకొన్నాడు. దశకంఠునింట నుంటినని కాబోలు యీ నవ్వు అని సీత అనుకొన్నది. రాముడికి కోపం వచ్చి ఖడ్గం తీసి తల నరకబోయాడు. లక్ష్మణుడు నవ్వుకు కారణం చెప్పాడు: అడవులలో రామునితో పాటు సంచారం చేసేటప్పుడు లక్ష్మణస్వామికి నిద్రాదేవి దర్శనమిచ్చింది. "నేను రామసేవ చేయవలసి ఉన్నది. ఇప్పుడు నన్ను ఆవహించకు.

నాభార్య ఊర్మిళపురములో ఉన్నది. ఆవిడను పూర్తిగా నీవు ఆవహించు; నన్ను వదిలిపెట్టు. వనవాసమైన తరవాత ఆవహింతువు గానిలే నన్ను" అన్నాడు. నిద్రాదేవి ఒప్పుకుంది. వనవాసమైనది. ఇంటికి అందరూ వచ్చారు. రాముడు సభతీర్చి ఉన్నాడు. ఇప్పుడు నిద్రాదేవి లక్ష్మణున్ని సభలో పట్టుకొంది. జరిగినసంగతి జ్ఞాపకం చేసుకొని లక్ష్మణుడు నవ్వాడు. రాముడీ సమాచారం విని శాంతించాడు. చెప్పదలచుకొన్న విషయం ఏమిటి అంటే బంధువులతో, మిత్రులతో, పరివారముతో రాముడు విందు నారగించ దలచాడు. అరవై కూరలూ, పచ్చళ్ళూ, పిండివంటలూ సమస్తమూ వడ్డించారు. అంతా భోజనానికి కూర్చున్నారు. కాని ఒక పొరపాటు వచ్చింది. మొదటనుంచి చివరవరకూ హనుమంతుడు పడ్డ కష్టమూ, చేసిన సేవా యింతా అంతా కాదు. ఇంట్లో ఏమి కావలసినా హనుమంతుడే యివ్వాలి. ఎవరికి ఏ వర్తమానం తీసుకుపోవలసివచ్చినా హనుమంతుడే తీసుకుపోవాలి. ఏ చాకిరీ చేయవలసివచ్చినా హనుమంతుడే చేయాలి. ఇటువంటి హనుమంతుణ్ణి ఆదినము పంక్తిభోజనానికి పిలవడం మరిచారు. మిగిలిన కథ హాస్యరసము పోషిస్తూ కవి చెప్పుతున్నాడు వినండి -

"ఆనాడు లంకలో ముచ్చటాలన్ని,
చెప్పుకొనుచు వారు భుజింపుచుండ్రి
ఆనాడు రావణుని ముచ్చటాలన్ని,
చెప్పుకొనుచు వారు భుజింపుచుండ్రి
అప్పుడూ హనుమను మరచి ఉండిరి,
పులుతుపులుతూమని వచ్చె హనుమాను
ఇంటివాడవుగనుక ఊరుకుంటిమి,
పొత్తునా కూర్చొమ్మి ఉత్తమా పురుష
నీవుండగాగదా సీత దెచ్చుకొని,
అయోధ్యపట్నమ్ము ఏలగలిగితినీ
నీ వుండగా గదా తమ్ముల పంక్తి,

భుజియింప గలిగితిని హనుమన్న వినుమ
పొత్తునా కూర్చొమ్మి ఉత్తమా పురుష."

హనుమంతుడికి కోపంవచ్చింది. సర్ది చెప్పితేమాత్రం కోపం తీరుతుందా. రామభక్తికి లోపం రాకూడదు. కోపం తీర్చుకోవాలి. మానవజన్మ ఎత్తి ఉంటే కోపం ఎలాగ తీర్చుకొనేవాడో. ఎత్తింది కోతిజన్మగనక, కోపం ఎట్లా తీర్చుకొన్నాడంటే - "పొత్తునా గూర్చుండ ఉత్తముడ గాను" అని సమాధానంచెప్పి, రాముడి ప్రసాదం భక్తుడు తాను అనుభవింపవలెను కాబట్టి,

సర్వేశు భోజనం తా గాగ చూచి,
ముందార పళ్లెమ్ము ఎత్తుకొని పోయి
తా బోయి హనుమన్న అవిసెచెట్టెక్కె,
ద్వాదశికి ఒక ముద్ద కొమ్మపై నుంచె
అందుమీాద పళ్ళెమ్ము అంది పడవేసె"

శ్రీరాముడు లేచి వెళ్ళి అవిసెచెట్టు మొదట నిలబడి హనుమన్నని బతిమాలుతున్నాడు,

"వృక్షమున కెదురుగా రామచంద్రులు,
చెయిజాచి హనుమన్న రమ్మనిపిలచె"

అప్పటికి హనుమన్న కోపంపోయింది. రాముడు పిలుస్తే రాకుండా ఉండగలడా ఆ పరమభక్తుడు ? రాముడు చెయి చాపి రమ్మంటే,

"రామచిలకావలెను చేతిపయి వ్రాల,
చేతిపై హనుమన్న ధరణిపై దింప
ముత్యాలహారమ్ము మెచ్చి మెడవేసె"

హారము మెడలో పడ్డంతోనే హనుమన్న యథాప్రకారం రాముడి నోట్లో నాలికైనాడు.

* * *

మహాభారతానికి సంబంధించిన కథలు చాలా ఉన్నవి. ప్రశస్తమైన పాట ధర్మరాజు జూదము. కీచకవధ ఇంకొకపాట.

రెండున్నూ రసవంతముగానే ఉన్నవి. స్త్రీల వాఙ్మయమున కవి భూషలవలె నున్నవి. గ్రంథవిస్తరమునకు వెరచి, వాటిని వదిలి వేస్తున్నాను.

* * *

ఇక యితర కథలగురించి కొంచెం చెబుతాను. స్త్రీల సారస్వతములో సారంగధర చరిత్రపాటలు రెండున్నవి. ఒక్కటి చాలా పెద్దది. వెంకటకవి కావ్యముకన్న పెద్దది. రెండవది చిన్నది. రెండున్నూ వెంకటకవి కావ్యానికి భిన్నముగానే ఉన్నవి. వెంకట కవి మతములో చిత్రాంగి రోనెలది. పాటలలో చిత్రాంగి రాజు రెండవభార్య. పెద్ద పాటనుగురించి చెప్పడం వదలిపెట్టి, చిన్న పాటను గురించి కొద్దిగా మనవిచేస్తాను.

స్త్రీల సారస్వతములో ఒక విశేషం ఏమిటీ అంటే, చెప్ప దలచుకొన్న విషయం సూటిగా హృదయానికి తగిలేటట్లు చెప్ప డమే. అందువల్లనే రసము చిలుకుతూ ఉంటవవి. అఖండ కావ్యాలు చేద్దామనిగాని, అర్థము చేసుకోలేని కావ్యా లల్లుదామని గాని వారు తలపెట్టరు. అందుకనే ఆ కవులు అనవసరము లగు వర్ణనకు తావియ్యరు. ప్రబంధలక్షణములను ఎదుట బెట్టుకొని, వర వడి దిద్దుకొనే ప్రబంధకవుల కావ్యాలకంటె సహజమై, సెలయేళ్ళ వలె ప్రవహించే ఈ పాటలలోనే గుణము అతిశయముగా ఉన్నది. కొద్దిగ్రంథములను వదిలిపెట్టి, పండిత సారస్వతాన్ని స్త్రీల సార స్వతముతో పోల్చి నిష్పక్షపాతముగా చూస్తే, స్త్రీల సారస్వతమే గుణబాహుళ్యము కలదిగా కనబడుతుంది. సారంగధర చరిత్ర పాట ఎత్తుగడ ఎంతసూటిగా ఉన్నదో పరికించండి. శివుని వరప్రసాద మున సారంగధరుడు కలిగినాడని చెప్పబోతున్నాడు కవి :

"పర్వతాల మల్లన్న భమిడి మేడల మీద,
మెరిపించె జోగిరూపు
పులితోలు వస్త్రమ్ము పునుక గణముల పేరు,
చంక జోలెయు కట్టుకు

ముఖమునా వీబూధి మెడనిండ రుద్రాక్ష,
తావళంబులు మెరయగా
బంగారు కిన్నెరా రత్నంపు మెట్లాది,
వాయింపు చుండగాను
కిన్నెరా నాదముకు కిటికీలు తెరచుకొని,
రత్నాంగి పారజూచె
ఈశ్వరా నీవంటి పుత్రునీ ఇమ్మని,
శంభుణ్ణి తా గోరెను
రత్నాంగి కోరిక రంజిల్లు నట్లుగా,
రజతాచలేశు డిచ్చె"

ఈ విషయమునే ప్రబంధమర్యాదను పండితకవి చెప్పవలసి వస్తే అర్ధమపక్షం రెండాశ్వాసాలైనా వ్రాసి ఉంటాడు. ఇక కథ. సారంగధరుడు చిత్రాంగి మేడకు పావురముకొరకై వెళ్ళాడు.

"బాల రాకలు చూచి పణతి తా నెదురుకొని,
యేక నివ్వాళు లిచ్చె
అమ్మ కట్నం బివ్వ అన్యులమా మేము,
అమ్మ నీ సుతుడ గాదా
ఆకలితో ఉంటివో అన్నమ్ము వడ్డిస్తు,
ఆరగించుము అల్లుడా
ఆకలయినా లేదు అన్నము నా కొద్దు,
అమ్మ నా పక్షి నిమ్మా
అమ్మన్న నోటికి కమ్మని ఖజ్జాలు,
కాముడా నే బెడుదును"

సారంగధరుడు చిత్రాంగికి వశుడుగాక తప్పించుకు పోబో తాడు. అప్పుడు చిత్రాంగి అంటుంది.

"కాముడా నీ వింత కఠినంబు జేస్తివి,
కాంతునకు నే దెల్పుదు

కట్టేస్తు కొట్టేస్తు కాల్పిస్తు నిన్నయిన,
కండలే గోయిస్తును".

కథ అంతా ఈ విధంగా రసవంతంగా నడిపించాడు కవి. సారంగధరుడు బ్రతికి ఉన్నాడని రత్నాంగి విన్నప్పుడు తల్లిని కవి ఒక్క-మాటలో ఎట్లా చిత్రించాడో !

"ఫణిహార్లు దెచ్చినా, పలుకులూ వినగానె,
పణతికీ పాలు గురిసె"

అనంతామాత్యుడు వ్రాసిన భోజరాజీయములో కామ ధేనుపుకథ ఉన్నది. తెలుగువారికీ,కన్నడులకూ ఈ కథ అభిమానకథ. అనంతామాత్యుడు గోవు కథ విరివిగా రసవంతముగా వ్రాశాడు. శ్రీల సారస్వతములో గోవుపాట అనే పేరుగల ఈ కథే అంత విరివిగా కాకున్నా రసవంతముగా వర్ణింపబడ్డది. శ్రీకృష్ణుడు పాలు పితకడానికి గోవుల్ని పేరు పేరున పిలుస్తున్నాడు. పండిత సారస్వత ములో మనుచరిత్ర, శృంగార శాకుంతలము మున్నగు గ్రంథము లలో వేటకుక్క-లకు పేళ్ళున్నవి. శ్రీల సారస్వతములో పోతన భాగవతములో గోవులకు పేళ్లున్నవి. శ్రీకృష్ణుడు పిలుస్తున్నాడు ఆలకించండి.

"పెద్దకాలపు ఆవులారా, పేరుపడ్డ మందలారా
కపిలయావు దూడలారా, కర్రియావు దూడ రావె
తెల్లయావుపిల్ల రావె, బొల్లియావు నీవు రావె
కామధేనువ కల్పతరువా, శ్రీలక్ష్మి పేరిందేవి
అన్నపూర్ణ విశాలాక్షి, తెల్లమచ్చా గోవు రావె
నల్లమచ్చా ఆవు రావె, చిన్నఆవుదూడ రావె"

పిలిస్తే ఆవులన్నీ వచ్చినవి. వచ్చిన గోవులన్నిటినీ పాలుపిదికి యింటికి పంపివేసి తాను చెట్టెక్కి- వేణు వూదుకుంటున్నాడు. గోవు లన్నీ మేతకు పోయినవి. అవి మేస్తుంటే,

"గొప్పనాదము చెవుల బడగా, అదరుకొంటూ
బెదరుకొంటూ
మేతమాని ఎదురు చూడగ, గాండ్రు గాండ్రు
మనుచు వేగమె
పెద్దపులి ఒక కొచ్చి నిలిచి"

నా పొలములో మీరు వచ్చి మేస్తున్నారు. పారిపోకండి అంటూ పెద్దపులి,

"దాటిపోవా జూతురేమొ, పారిపోవా జూతురేమొ
కురుచ కొమ్ముల చిన్న ఆవుల, నిడుపు కొమ్ముల పెద్దఆవుల
పేరుపడ్డా ఆవులాను, కోట్లకొద్దిగ తిన్న దానను"

అని వాటితో చెప్పి భయపెడుతుంది. మిగిలిన ఆవులను వెంటబెట్టుకొని ముసలిఆవు ముందుకు వచ్చి పెద్దపులితో చెప్పుతుంది.

"ఒక్క మనవి చిత్తగించు మూడు దినములకింద నేను
కవల దూడల కన్న దానను, నన్ను పెంచిన దాత లెల్లా
పాలు పిదుకక యుండగాను, రెండుదూడల పెంచుచుంటిని
నాదు రాకకు దూడ లెల్లా, ఎదురు చూచును బెంగతోను
శలవుయిచ్చిన పాలు యిచ్చి, మళ్ళివచ్చి నీదు యాకలి
తీర్తు ననుచు బల్కగాను"

ఎన్నో ఒట్లు పెట్టుకొన్న మీదట పెద్దపులి ''జాలిగలిగి'' వెళ్ళి రమ్మంది, ఆవు దూడల దగ్గిరికి వచ్చి పాలిచ్చి బుద్ధులు చెప్పుతోంది.

బుద్ధిగలిగి మసలుచుండుడీ, పచ్చిచేనులో మేయబోకా
కాపుచేతిలో చిక్కబోకా, పొదల చాటున మేయబోకా
పులుల నోటి కందబోకా, ఇండ్లలోన తిరుగబోకా''

కడుపునిండా కసవుతిని దొడ్లో నిద్రపొండని చెప్పింది. పిమ్మట మందలో ఆవుల్ని పిలిచి వాటికి తన దూడల్ని అప్పజెప్తోంది.

"పేరిందేవి మీనాక్షి, ఆదిలక్ష్మీ అన్నపూర్ణా
కామధేనూ కల్పతరువా, పేరుపడ్డా గోవులారా

నాదు కొడుకుల మీరు జూచి, ముందుకొచ్చిన
పొడువబోకా
వెనుక కొచ్చిన తన్న బోకా, మంద జేప్పక బుద్ధిగరవుకీ"

అని తాను పెద్దపులిదగ్గిరికి వెడుతుంది. దానిని గట్టిగా పిలుస్తుంది. పులి గోవును మెచ్చుకొని వదిలి పెడుతుంది.

స్త్రీల సారస్వతములో ప్రధానస్థాన మాక్రమించే చిల్లరిపాట లనేక మున్నవి - మంగళహారతులు, మేలుకొలుపులు, కోలాటం పాటలు, గొబ్బిపాటలు, పారువేట పదాలు, విసురురాతి పదాలు, దంపుళ్ళపాటలు, తుమ్మెదపదాలు, పిల్లల నాడించేపాటలు మొదలైనవి.

ఈ వ్యాసములో ఎత్తుకొని పెద్దపాటలుకూడా చాలా ఉన్నవి- తులసీ మాహాత్మ్యమనే తులాభారము, ఊర్మిళ నిద్ర, శ్రీకృష్ణుని చల్దులు, పందుపాట, వేదాంత కుచ్చెల కథ, లక్ష్మణ మూర్ఛ, లంకాయాగము, సీత సురటి, సవతుల కయ్యము (పంచాగ్నుల ఆదినారాయణశాస్త్రిగారు గంగా గౌరీసంవాద మనేపాటమీద మంచి వ్యాసము వ్రాసి ప్రకటించి ఉన్నారు) పారిజాత పల్లవి, కుచేలోపాఖ్యానము, చెంచీతపాట, శాంతగోవిందనామములు, గోపికల జలక్రీడలు, గుహ భరతుల అగ్నిప్రవేశం మొదలైన వెన్నో ఉన్నవి. ఏలూరిలో నందిరాజు చలపతిరావుగారు, కాకినాడలో మంగు వెంకట రంగనాధరావుగారు చాలాపాటల నుద్ధరించి అచ్చువేశారు. ఇప్పు డక్క డక్కడ కొద్దిమంది అచ్చువేస్తున్నారు. అచ్చుపడనివి చాలా ఉన్నవి. బిచ్చగాళ్ళ నోళ్లల్లో ఎన్నో ఇంకా ఆడుతున్నవి. మన తల్లుల నోళ్లల్లో కొన్ని ఆడుతున్నవి. వీటి నుద్ధరించవలసి ఉన్నది. స్త్రీల సారస్వతానికి ప్రాముఖ్యము రావలసి ఉన్నది, దీనితోపాటు బాలుర సారస్వతానికీ, పామరుల సారస్వతానికికూడా ప్రాముఖ్యము రావలసి ఉన్నది. ఇప్పటి కవులచరిత్రలూ వాఙ్మయచరిత్రలూ సంపూర్ణముకావు. ఆంధ్ర దేశములో పుట్టి పెరిగి ప్రచారములోనున్న ప్రతిసారస్వత

శాఖకూ కవుల చరిత్రలో స్థానమున్నప్పుడే అది సంపూర్ణ మని పించుకుంటుంది. లేనినాడు కాదు. స్త్రీల సారస్వతములో భాష జీవద్భాష. అందరికీ తెలిసేది. హృదయానికి గుచ్చుకొనేది. సహజము కాబట్టి సుందరమైనది. వ్యాకరణాని కిది బానిస కాదు. ఇదే వ్యాకరణాన్ని బానిసగా చేసుకోకలదు.

ఇందలి ఛందస్సు వేర్వేరుగతులుగా ఉంటుంది. పదకవిత్వ మని తిట్టేవారు తిట్టుకోవచ్చు. పద్యముగాని పాటగాని ఒక సాధ నమే అవుతుంది. నిర్దుష్టముగా పద్యము చెప్పినంతమాత్రాన కవిత్వ మూడిపడదు. దుష్టముగా పాట వ్రాసిన ట్లూహించినంత మాత్రాన కవిత్వము కాఁబవడదు. స్వారస్యము పోదు. ఈ పాట లెక్కువగా ద్విపదవలె నుంటవి. ప్రాస ఉంటే ఉండవచ్చు. యతులు పడ్డచోట పడతవి. గణములలో ఒక్కొక్క మాత్ర తగ్గ వచ్చు, హెచ్చవచ్చు. ఛందస్సుకుగాని, వ్యాకరణానికిగాని కవి బానిసకాడు. వీటిని వెనక్కి నెట్టివేసి కవి తన భావాన్ని హృద యాన్ని దూసుకుపోయేటట్లు వదులుతాడు.

మన దేశములో కళవలెనే కావ్యమున్నూ నిత్యజీవితాన్ని ఆక్రమించి అలముకొంది. కట్టు, బొట్టు, జుట్టు, గుమ్మము, గోడ, పీట, అరుగు, ఇంటికప్పు, పాత్రలు, ఆభరణాలు - అంతటా కళ ప్రవేశించింది. కూలిపనికి, పడవలాగుటకు, దంపుళ్ళకు, పిండి విసరడాలకు, ఆటలకు, అన్నిటికీ కవిత్వమూత ఇస్తోంది. పండిత సారస్వతానికి ప్రజాసారస్వతాని కున్నట్టు నిత్యజీవనాన్ని అలముకొనే శక్తి లేదు. కన్ను తెరిచి చూచేవారికి స్పష్టము. ఇట్టి సారస్వతాన్ని నిరసించే పండితులు చిన్నప్పుడు తల్లుల పాటలకు పులకరించినవారే. రాజావలంబనంవల్లనే పండితసారస్వతం వృద్ధి చెందింది. ప్రజాసారస్వతము ప్రజావలంబనంవల్ల వృద్ధిజెందక తప్పదు.

ఇక చిల్లరపాటల గురించి కొద్దిగా వ్రాసి విరమిస్తున్నాను.

మేలుకొలుపులు జోలపాటలకువలెనే హృదయమును హరింప శక్తిగలవి.

"బంగారు చెంబుతో పన్నీరు పట్టుకొని, పణతి రుక్మిణి
వచ్చె మేలుకో"

ఈవిధముగా అష్టమహిషులూ ఉపచారము చెయ్యవచ్చారు; మేలుకొమ్మని కృష్ణుని పిలుస్తున్నారు.

కేశవయని నిన్ను వాసిగ భక్తులు, వర్ణింపుచున్నారు లేరా
వాసవ వందిత వసుదేవ నందన, వైకుంఠపురవాస లేరా
కృష్ణా తెల్లవారవచ్చెను."

ఇంకోరకం – జీవుణ్ణి ఉద్దేశించి వేదాంతపరంగా చెప్పిన మేలుకొలుపు :

"మేలుకోనవే రాజహంసా, మేలుకొను చైతన్యమా
మేలుకోనవే శుద్ధనిలయా, మేలుకోగదవే, జీవా మేలుకో

శృంగారపరంగా శ్రీకృష్ణుని గూర్చి,

"తెల్లవార వచ్చె తెలియక నా సామి,
మళ్ళీ పరున్నావు లేరా
వేణునాదము విని వేగ పరుగిడివస్తి,
వేళాకోళా మేల లేరా"

♦ ♦ ♦

పారువేటపదాలు రాయలసీమలో నేటు ప్రచారములో ఉన్నవి. ఆ యూరి దేవాలయములో స్వామి ఏటికొకతూరి వేటకు వెళ్లుతాడు. వేటనుండి తిరిగివచ్చాక దేవి తలుపు తియ్యదు. వారిద్దరికీ వాదం జరుగుతుంది. ఈ వాదమే పాటలుగా పాడతారు. తలుపుల దగ్గిర పాటలు యివిగో.

"శ్రీ తరుణికో నే శ్రీరఘురాముడ,
చేరి కవాటము దీయవే"

అని రాముడంటే సీత అంటోంది.

"ఖ్యాతిగ శ్రీరఘురాముడవై తే,
కోతుల జేరగదోయి
ఘనసేతువు గూర్పగదోయి"

అని హాస్యముచేస్తుంది.

మళ్ళీ

"క్షీరాబ్ధి తనయరో శ్రీలక్ష్మి వాకిలి,
"తీయవె సీతాదేవి తీయవె"

అని రాముడు తలుపు తియ్యమంటే-

"వాకిట నిలచుండి వాకిలి తట్టుచు, వాదించేవు
నీ పే రేమి రామా"

అని అడుగుతుంది.

మత్స్యావతారుడను నే నంటే, మడుగులోఉండక యిక్కడి కెందుకు వచ్చావంటుంది. ఈ విధముగా పది అవతారముల పేళ్ళు చెప్పితే పదింటినీ ఆక్షేపిస్తుంది, చివరకు నాపేరు రాముడంటే తలుపు తీస్తుంది.

విసురాతిపదాలు - పెద్ద తిరగళ్ళలో జొన్నలుపోసి ఇద్దరు స్త్రీలు విసరుతూ పాటలు పాడుతారు. తిరగలికిందరాతిమీద పయి రాయి తిరిగేటప్పుడు శబ్దము పుడుతుంది. దాన్ని శ్రుతిగా జేసుకొని ఈ పాటలు పాడతారు. కర్నూలుజిల్లా నందికొట్కూరు తాలూకాలో ఈపాటలు నేను విన్నాను. పాటలలో స్వారస్య మంతగా లేకున్నా, విసురాతిశబ్దముతో శ్రుతికలిగి ఇద్దరుస్త్రీలు మధురకంఠములతో పాడినప్పుడుమాత్రము ప్రోవనుపోయే మనిషి నిలిచి వినకమానడు. మచ్చుకి ఒకపదం చూడండి.

"ఈయూరి కుమ్మరీ యిల్లు నే నెరగ,
చెయ్యాలి కుమ్మరీ గజ్జెల్ల కడవ
గజ్జెల్ల కడవాకి పబావి నీళ్లు,
పేరైన 'యిసుకాల' పెదబావి నీళ్లు

బుడుగు బుడుగున ముంచి మోకాట పెట్టి,
అక్కడిక్కడ చూచి కట్టపై చూచి
కట్టమీద పొన్యేది ఎవరమ్మ మీరు,
కట్టమీద పొయ్యేది గాజుల్ల సెట్టి
నే నొచ్చి తడవాయె కడ వెత్తవయ్యా.
కడవ పేరు ఏం పేరు నీ పేరు ఏమి
కడవ పేరు గంగమ్మ నా పేరు సీత,
అయిపోయె గౌరమ్మ అయిపోయె నమ్మ
ఐపైన గిరిమీద ఆడి రావమ్మా,
మా జొన్న లయిపోయె మేము పోతాము
మళ్ళొచ్చి నీ పాట ఎల్ల పాడేము."

కోలాటం పాటలూ, గొబ్బిపాటలూ ఆనాటి కానాడు ఆదరణ లేక నీరసిస్తున్నవి. శ్రీకృష్ణలీలలూ, రామకథా, కోలాటంపాటలుగా పాడతారు. రెణ్ణెలక్రితం మోడరన్ రెవ్యూలో "బెంగాలు ఫోక్ డాన్సు" అంటూ బొమ్మలతో కూడా వ్యాసము పడ్డది. ఇట్టి నాట్యాలు బెంగాలుకే కాదు; భారతదేశాని కంతకీ సమానమే. మనలో కోలాట మప్పుడు నృత్య ముంటుంది. పూర్వము పిన్నలూ, పెద్దలూ ఈ వినోద ముగా పాల్గొనేవా రనుకొంటాను. ఇప్పుడు పిన్నలుమాత్రమే పాల్గొంటున్నారు. పురుషులూ, స్త్రీలూ, పిన్నలూ, పెద్దలూ పూర్వ కాలమందువలె ఆటలూ, పాటలూ, పండుగులకీ, పబ్బాలకీ వీధుల్లో ఆడుతూ, పాడుతూ మళ్ళీ ఎప్పుడు వినోదిస్తారో! స్త్రీలుగానీ, పురు షులుగానీ కొంతవయస్సు రావడంతోనే ఆటలూ, పాటలూ కట్టి పెట్టుతున్నారు. చదువుకొన్నవారుమాత్రము కించిత్తు దొరల ఆట లాడుతున్నారు. మన ఆటలూ, పాటలూ అడుగంటుతున్నాయి.

"చిన్నిబిన్నికి ఎన్నో ఏడు,
చెంగల గౌరికి ఎన్నో ఏడు
తాడీమేడికి ఎన్నో ఏడు,
తామరస మొగ్గల్లూ"

అంటూనున్నా,

"చినచిన దొంతుల్ చిటారి దొంతుల్,
లక్కా మేడల్ లవంగ మొగ్గల్
చిన్నీ మీ రేటివారే,
చిలకా మీ రేటివారే
తాయీ మీ రేటివారే,
తామర మొగ్గల్లూ తామర మొగ్గల్లు"

అంటూనున్నా; బాలికలు ఆడే ఆటలు ఒకమోస్తరు నాట్యమే కోలాటంవలెనే.

ఈ నాట్యకళనుకూడా సారస్వతముతో ఉద్ధరించవలసి ఉంటుంది.

గుజరాతుదేశములో గర్భనృత్యమని స్త్రీలు నృత్యముచేస్తారుట. ఒకమారు ఈ "గర్బడాన్సు" మీద పైపత్రికలోనే ఒక వ్యాసము బొమ్మలతో పడింది. గొబ్బిపాటలు పాడేటప్పుడు స్త్రీలు చేసే నృత్యము గర్భనృత్యమే. "గర్భ" అనేపదము "గొబ్బి" అయినదని అనుకొంటాను. సంక్రాంతినెల అంతా గొబ్బి పిడకలు చేసుకొని, సాయంకాలం దీపాలుపెట్టి గొబ్బిపాటలు పాడుతూ స్త్రీలూ, బాలికలూ నృత్యముచేస్తారు.

"సుబ్బీ గొబ్బెమ్మా, మొగలిపు వ్వంటి
మొగుణ్ణి యియ్యావే, చామంతిపు వ్వంటి
చెల్లెలి నియ్యావే, తామరపు వ్వంటి
తమ్ము ణ్ణియ్యావే, పనసపం డంటి
బాలు ణ్ణియ్యావే,... ఇత్యాది.

ఈ గొబ్బిపాటలు అనేకవిధాలుగా ఉన్నవి.

♦ ♦ ♦

స్త్రీల సారస్వతములో మంగళారతుల కున్న ప్రాముఖ్యమూ, ప్రచారమూ ఇక దేనికీ లేదు. సమస్త శుభకార్యములకూ

(2) అల్ల వారింటికీ చల్ల కెడితేను
అల్ల వారీ కుక్క బొయి మన్నాది
నా కాళ్ళ గజ్జెల్లు ఘల్లు మన్నాయి
నా చంకలో బిడ్డ కేరు మన్నాడు.

(3) పిల్లెమ్మ వెళ్ళింది పల్లెల్లు దాటి
అబ్బాయి వెళ్ళేడు రచ్చల్లు దాటి

కుక్కపిల్లలూ, పిల్లిపిల్లలూ ధ్వన్యనుకరణములూ బాలురను ఆకర్షించేవేకదా. పిల్లలను ఆడించేటప్పుడు పాడే చందమామ పాటలు, గుమ్మడి పాటలూ, దాదం దక్కచ్చి మొదలయినవికూడా వారిని ఆకర్షించేవే.

కొందరు పిల్లలు చేరి ఆడుకొనేటప్పుడు పాడే పాటలు వారి చిత్తవృత్తుల కనుగుణమైవుంటవి.

(1) కాళ్ళగజ్జి కంకాళమ్మ మొదలైనవి.

(2) గుడుగుడు గుంచం గుండారావం పాములపట్టం మొదలైనవి.

(3) ఒక్కా వోచెలియా, రెండూ లోగిళ్లూ మొదలైనవి.

ఇవి ముఖ్యముగా అర్థములేని అనుప్రాస ప్రధానమయిన పాటలుగా ఉంటవి.

కిండరు గార్టెన్ పద్ధతి పాటలు

కిండరు గార్టెన్ మార్చెస్‌కు అనుగుణమయిన పాటలుకూడా ఉన్నవి.

(1) చినచిన దొంతుల్ చిటారి దొంతుల్
లక్కా మేడల్ లవంగ మొగ్గల్
చీన్నీ మీా రేటివారే, చిలకా మీా రేటివారే మొ॥

(2) బుజబుజ రేకుల పిల్లుందా
బుజ్జా రేకుల పిల్లుందా

తాడిమేడి పిల్లుండా
తామరగిరీ మొగ్గల్లు.

కట్టుకథలు

ఇక కథావాఙ్మయము ఎట్టిదంటే ప్రథమమున తల్లులుగాని, ముసలమ్మలుగాని చెప్పే చిన్ని కట్టుకథలు. మొట్టమొదట మన యిళ్ళలో శిశువులు వినే చిన్నకథ చీమకథ. అట్టివే నల్లి, పేను వగయిరా జంతుకథలు. ఇవి గాక, యంత్రాలకు సంబంధించిన మజిలీకథలూ, పంచతంత్ర కథలూ, యథార్థ కథలూ క్రమక్రమంగా పిల్లలు నేర్చుకుంటున్నారు. ఈ పాటలలోనూ, ఈ కథలలోనూ అద్భుతరసము ప్రధానముగా ఉంటుంది. బాలుర నాకర్షించే రసము కూడా అద్భుతరసమే కాకుండా, బాలుర చిన్నబుద్ధులు గ్రహించ గలిగే హాస్యరసముకూడా వాటిలో కద్దు. మచ్చు చూపుతాను.

(1) వదినా వదినా వల్లంకి పిట్టా
గదిలో పెట్టా గంజి నీళ్లోయ్యా
నీ కొడుకు కుట్టా నా పేరెట్టా
అన్నయ్య కొట్టా, ను వ్వేడ్వా, నే నవ్వా.

(2) బావా బావా పన్నీరు
బావను పట్టుకు తన్నేరు
మూలా మంచం వేశారు
మూడూ గుద్దులు గుద్దేరు
నులకామంచం వేశారు
నూరూ గుద్దులు గుద్దేరు.

(3) బుర్రుపిట్ట బుర్రుపెట్ట తుర్రు మన్నది
అత్త తెచ్చిన కొత్త కోక కట్ట నన్నది
మామ తెచ్చిన మల్లెపువ్వులు ముడువ నన్నది
పడమటింటి కాపురమ్మా చేయ నన్నది
మొగుడు కొడితే మొత్తుకుంది
బిడ్డ పుడితే ఎత్తుకుంది.

కొ న్ని ప సి డి తు న క లు

ఇంతే కాకుండా ఈ బాలవాఙ్మయంలో ఏ దేశపు సారస్వతానికైనా వన్నెదెచ్చే దివ్యకవిత్వపు పసిడితునకలు దొరుకుతవి. మచ్చుకు-

(1) ఆట మాణిక్యమే పాట మాణిక్యం
సట్టింట అమ్మాయి రత్నమాణిక్యం

(2) ఆడుకొను అబ్బాయి వచ్చె కాబోలు
అందెళ్ళ చప్పుళ్లు పందెళ్ళలోన
చదువుకొని అబ్బాయి వచ్చె కాబోలు
సరస్వతీచప్పుళ్లు సావిళ్ళలోన.

(3) అందరి మామల్లు మేనమామల్లు
అమ్మాయి మామల్లు చందమామల్లు.

(4) ఏడవకు ఏడవకు వెర్రి నాగన్నా
ఏడిస్తె నీ కళ్లు నీలాలు గారు
నీలాలు కారితే నే చూడలేనూ
పాలయిన గారవే బంగారు కళ్లు.

మాతృప్రేమ నంతనూ కొద్దిమాటల్లో యిమడ్చడమే యీ పాటలలోని ప్రతిభకు లక్షణం. ఇంకా ఈపాటల్లో పరిశోధకులకు పనికివచ్చేటట్టులు అనేకం వున్నవి. ఈ పాటలూ, కథలూ కొన్ని నన్నయ్యకు కూడా పూర్వమందు పుట్టి, నేటివరకూ నిలిచి ఉన్నవి.

(1) కథలలో ఈగకథ మిక్కిలి ప్రాచీనమైనది. ఈగకు "ఈ" అనేపేరు ఎప్పుడు వాడుకలో ఉండేదో, అప్పటినుంచీ ఈకథ తెలుగు దేశంలో వ్యాప్తిజెందిఉన్నది. ఈ క్రింది గేయభాగములు పరిశోధనార్హములేమో నిర్ణయించాలి.

(2) అగడం, పగడం, కవిలికి దంతం, గిరగిర చక్రం, గింజప్ప, ఆహా, ఊహా, కళింగ పాపడు కడ్డీ కడ్డీ కడ్డీ - ఎవరీ కళింగ పాపడు?

(3) బోడిగుండు, బొప్పిగుండు
తిమ్మరాజుగారి దివిటీగుండు

—ఎవ రీ తిమ్మరాజు? దివిటీగుం డంటే ఏమిటి?

(4) ఏడవకు ఏడవకు వెర్రి నాగన్నా
ఏడిస్తె నీ కళ్లు నీలాలు గారు

(5) పిల్లి పిల్లి పిల్లి పిల్లల్ల మర్రి
మర్రి క్రిందా వాడు తోరి నాగన్నా!

—ఎవ రీ నాగన్న? ఆంధ్రులకు పూర్వకాలంలో నాగన్న అనే పేరు సాధారణంగా ఉండేదికాబోలు.

(6) కొండా మీంద వెండి గిన్నె
కొక్కొ రాజు కాలు విరిగె

—ఎవ రీ కొక్కొరాజు? సారంగధరుడని కొంద రనేమాట వాస్తవ మేనా?

(7) చందమామ యిల్లూ కట్టి
జాజిపూల తోటలోను
అమ్మా నేను చిన్నా దాన్ని
అల్లుడు వస్తే అంపాబోకు
ఢిల్లీకోట చల్లాగుంటె
దినానికి టంకం నే దెస్తా.

ఆంధ్రులకూ, ఢిల్లీ సామ్రాజ్యానికీ సంబంధమున్నా, దినానికి టంకం సంపాదించే ముగ్ధల సామర్థ్యమున్నా యిందు గ్రహించవలెను.

కట్టుకథలలో ఒక విశిష్టగుణ మున్నది. అది బాలుర జ్ఞాపక శక్తిని వృద్ధిచేయడానికి ఏర్పాటైనది. శబ్దసంబంధంవల్లనూ, అర్థ సంబంధంవల్లనూ గ్రహణధారణశక్తులు పెద్దవి కాగలవని సైకాలజి చెప్తోంది. ఇట్టి శబ్దార్థ సంబంధాలీ కథలలో గోచరిస్తవి. ఉదాహరణమునకు ఈగ కథ.

ఒక ఈగ ఇల్లలుకుతూ తన పేరు మరచిపోయిందట. సర్వ దేశాలలోను సర్వచిక్కులూ విడగొట్టే పేదరాలి పెద్దమ్మ దగ్గరికి వెళుతుంది. తనకు తెలియదు కొడుకును అడగమంటుంది. ఈవిధంగా

ఒకరినిబట్టి ఒకరిని అడుగుతూపోయింది. చిట్టచివరకి ఈగ గుర్రం కడుపులో పిల్లదగ్గిరికి వెళ్ళి అడుగుతుంది, ఏమనీ— పేదరాసి పెద్దమ్మా, పెద్దమ్మ కొడకా, కొడుకు చేతిలో గొడ్డలీ, గొడ్డలి కొట్టే మానా, మానుమీద వుండే పక్షుల్లారా, పక్షులు తాగే నీళ్ళల్లారా, నీళ్ళలో వుండే చేపల్లారా, పట్టే పల్లెవాడా, వండే వంటలక్కా, తినే రాజా, రాజెక్కే గుర్రమా, గుర్రం కడుపులో పిల్లా, నా పేరేమిటి అని. గుర్రం పిల్ల నవ్వుతుంది. - ఈ ఈ ఈ అని. అప్పుడు ఈగకు తన పేరు జ్ఞాపకం వస్తుంది. ఈగకు ప్రాచీనరూపం "ఈ" అని పరిశోధకులు చెప్తారు. ఒకమారు పిల్లవాడు ఇట్టి కథ వింటే ఇక మరచిపోడు.

బాల వాఙ్మయ కర్త తల్లిహృదయం

బాల వాఙ్మయంలో చాలా పాటలకూ, కథలకూ తల్లిహృదయమే కర్తృత్వం వహిస్తుంది. ఒక్కొక్కపట్టున బాలుర ఊహాశక్తి, లయజ్ఞానముకూడా కారణమై ఉండవచ్చు. మరిన్నీ బాల్యము కోల్పోని కవుల కల్పనాశక్తికూడా యిందుకు కారణమై ఉండవచ్చును.

ఇట్టి ప్రాచీన వాఙ్మయాన్ని, పునరుద్ధరించి పాఠశాలలో ప్రవేశపెట్టవలసియున్నది. ఇంతేకాకుండా దీని ననుసరించి నూతన వాఙ్మయసృష్టికూడా జరగవలసియున్నది. బాల వాఙ్మయానికి తగిన వస్తువు దొరకదేమోనని మనము భయపడనక్కరలేదు. పురాణ పురుషులు పెక్కుమ బాలురు మన కున్నారు. వారి బాల్యచరిత్రలు కథావస్తువుగా మనము గ్రహింపవచ్చును.

అధిష్ఠానదేవత బాలకృష్ణుడు

బాల వాఙ్మయానికి అధిష్ఠానదేవత బాలకృష్ణుడు. తెలుగు దేశంలో బాలవాఙ్మయం కొంతవరకు బాలకృష్ణక్రీడలపై ఆధారపడి ఉన్నది. జోలలూ, మేలుకొలుపులూ, ఆటలూ, పాటలూ, కొంటెపనులు వర్ణించే కథలూ, గేయాలూ, బాలకృష్ణుణ్ణి ఉద్దేశించినవి పెక్కు లున్నవి.

మిగిలిన బాలవీరులు - ధ్రువుడు, ప్రహ్లాదుడు, చిరకారి, మార్కండేయుడు, రాముడు, బలరాముడు, పరశురాముడు, వామనుడు మొదలయినవాళ్లు ఉన్నారు. ఉచితమైన బాలభాషలో వీరి చరిత్రలు వ్రాస్తే బాల వాఙ్మయం కొంత ఏర్పడుతుంది.

సూరి, సీతి, వెంకి కథ

మరిన్నీ, ఇతర దేశపు బాల వాఙ్మయాలతో మనము ఈ కాలంలో పరిచయము సులభముగా సంపాదించవచ్చు. స్టీవెన్‌సన్, హాథారన్, గ్రిమ్, ఆండర్‌సన్ మున్నగువారు వ్రాసిన కథలూ, స్లైడ్ పుస్తకములు మనము ఆదర్శప్రాయంగా వుంచుకొని మన వాఙ్మయాన్ని వృద్ధిచేసికోవచ్చు.

నేను ముగ్గురు తెలుగు పిల్లల బాల్యజీవనమును "సూరి - సీతీ - వెంకీ" అనే పేరుతో కొన్ని కథలుగా వ్రాశాను. ఒక కథా భాగం వినిపిస్తున్నాను.

"ముగ్గురూ వెళ్ళి నడవలో కూర్చున్నారు. సూరి రెండోతరగతి వాచకమూ, సీతి ఒకటో తరగతి వాచకమూ, వెంకి పలకా, పలక పుల్లా పట్టుకున్నారు."

సూరి పుస్తకం జాగ్రత్తగా అట్టవేసుకుంది. కొత్తబట్టలమీది బొమ్మలు అట్టలమీద అంటించుకొంది. పుస్తకంలో ఒక నెమలి కన్నూ, దాని దగ్గరే పువ్వారమూ పెట్టింది. "సీతా యి, చూడవే చూడవే ఈ నెమలికన్నే ఎంతపువ్వారం తినేసిందో. ఒకపిల్లనైనా పెట్టదు-పాడు" అంది సూరి. సీతి తన పుస్తకంలో నెమలి కన్నున్న పేజీ తీసి "నా పువ్వారం కొంచెం తింది నా నెమలికన్ను చూడే, అక్కా చూడే. ఎంత చిన్నపిల్లనిపెట్టిందో! చూడే ఒసే" అంటూ సీతి ఒకచిన్న నెమలి వెంట్రుక సూరికి చూపింది.

"అది పిల్లా ఏమి టమ్మా" అంది సూరి.

"కాదా ఏమి టమ్మా" అంది సీతి.

"నా కదియ్యవూ" అంది వెంకి. వెంకిని మభ్యపెట్టి సీతికన్ను దాచేసుకుంది. సీతి పుస్తకము అంతా నలిగి చిరిగిఉంది.

''అక్కయ్యా ఈపాఠం చెప్పవుటే నాకు'' అంది సీత.

''ఏం పాఠం'' అని సూరి అడిగింది.

''కుక్క పాఠం'' అంది సీత.

''కుక్క పాఠ మేమిటె అసయ్యం. ఇంకా పాఠా ల్లేవూ'' అంది సూరి.

''పిల్లి పాఠం, ఏనుగు పాఠం, సోమరిపిల్లవాడి పాఠం ఉన్నాయి'' అ ది సీత.

''అ వేం పాఠాలే పాడు పాఠాలు. కథలు లేవూ'' అని సూరి అడిగింది.

''నృగుని కథ, హరిశ్చంద్రుని కథ, ఎడ్వర్డ్సు కథ, ఫ్రాంక్లిను కథ ఈ కథలున్నాయి'' అంది సీత.

''అ వేం కథలే, ఎంచక్కటి కథ లేమీ లేవూ మనం చెప్పుకునేలాంటివి'' అంది సూరి.

''ఏమో నమ్మా నాకు తెలియదు'' అంది సీత.

''పోనీ పద్యం చదువు'' అంది సూరి.

''చివ రున్నాయే పద్యాలు, చదవనా –''

''క్షేత్రంబు పురుషకారము
ధాత్రీశ్వర బీజ మరయ దైవము రెండున్
సూత్రపడ గూడెనేనియు –''

''ఏమో నమ్మా ఆపద్యాలు నాకు తెలియవు. అ వేం పద్యాలోగాని'' అంది సూరి.

''సూరోయి, ఇదేం నాలుగో వాచకం'' అంది సీత.

''ఆసి దొంగా, ఇంకా నీ పుస్తకం అనుకుంటున్నాను'' అంది సూరి.

''పోనీ నీ పుస్తకంలో కథలు చదవవే'' అంది సీత.

''నా పుస్తకమూ ఆలాగే ఉందమ్మా పాడు'' అంది సూరి.

''ఒకటి చదవ్వే పోనీ'' అంది సీత.

''అయితే చదువుతా విను'' అని సూరి ఇలా చదివింది.

"పూర్వకాలంబున నుజ్జయినినా బట్టణం బొండు కలదు..."

"బొండు బొండు బొం డేమిటే సూరీ" అంది సీత.

"వినవే మరి" అని సూరి చదవడం సాగించింది.

"అందు వీరసేనుండను భూతలేంద్రుండు రాజ్యము సేయుచుండెను. ఆతనికి జంద్రకళయను పేరం బరగు కళత్రంబు సకల గుణోపేత..."

"పేత పేత పేతేమిటె పీత" అంది సీత.

"పోనీ అమ్మా నే చదవను" అని సూరి పుస్తకము మూసేసింది.

నేను వ్రాసిన లక్కపిడతలలోంచి ఒక గేయం:

బాజాలురా నాన్న బాజాలు
బాజాలు వచ్చేయి బాజాలు
బాజాలతో వచ్చె పల్లకీ అదుగో
పల్లకీలో ఉంది పార్వతీదేవి
పార్వతీదేవికీ జేజేలు పెట్టు
బాజాలురా నాన్న బాజాలు
బాజాలు వచ్చేయి బాజాలు.

ఇంకా బాల వాఙ్మయాన్ని సృజించిన, సృజిస్తున్న గ్రంథకర్తలు మనలో ఉన్నారు. గురజాడ అప్పారావుగారి ఆడపిల్లల పాట చిత్తగించండి :—

"ఆటల పాటల పేటికలారా
కమ్మని మాటల కొమ్మల్లారా
కలువల కన్నెల కన్నెల్లారా
పిల్లల గన్న తల్లుల్లారా
విన్నారమ్మా ఈ కథను :—
కొండల నడుమను కోనొకటుంది
కోనకి నడుమ కొల నొకటుంది
కొలని గట్టున కోవెల లోపల
వెలసెను బంగరు దుర్గమ్మ.

ఏయే ఋతువుల పూచే పువ్వుల
ఆయా ఋతువుల అందించి
బంగరు దుర్గను బక్తితో కొలిచెను
పుత్తడిబొమ్మ పూర్ణమ్మ.''

పసితనమందు పిల్లలకు యిట్టి సారస్వతముతో పరిచయము కలిగినప్పుడే, వారి జీవితవృక్షానికి సరియైన దోహద మేర్పడుతుంది.

''ఫక్కున సూర్యుడు నవ్వేడంటే
పట్టపగలు ఈ లోకముకు
ఫక్కున చంద్రుడు నవ్వేడంటే
చల్లని వెన్నెల జగములకు
ఫక్కున పాపాయి నవ్వేడంటే
పరమానందం నీకూ నాకూ
నవ్వడ మెందుకు నిజము పలకవే
అవునో కాదో అలివేణీ.''

బాల సాహిత్యం

వెనకటి కాలంనుంచీ తెలుగుదేశంలో బాల బాలికలకోసం ఉద్దేశించబడ్డ సారస్వతం ప్రచారంలో వున్నది. కాని కవులూ, గ్రంథకర్తలూ కావ్యనాటకాదులు తాటాకులమీద వ్రాసినట్లుగా బాల సారస్వతం వ్రాసి వుంచలేదు. వ్రాసివుంచిన భాగం కూడా లేకపోలేదు. కాని అట్టి గ్రంథాలు పెద్దలు తమ వశం చేసుకొని, వాటిని తమ గ్రంథాలుగా వాడుకొంటున్నారు. ప్రాచీనులు బాలుర కొరకని ఉద్దేశించిన గ్రంథాలు కొన్ని ఈ విధంగా పెద్దల పాలైనవి. ఇట్లా జరగకుండానే ఉంటే, బాలుర కింకా చాలినంత సారస్వతం వారి ఉపయోగంలో ఉండేది.

లిఖితరూపంలో లేని సారస్వతం ఆనోటినుంచి ఆనోటికి పరంపరాగతంగా నేటివరకూ వచ్చినది. తాతలూ, తండ్రులూ, తల్లులూ, ముసలమ్మలూ తమ వశంలో ఉన్న బాలసారస్వతాన్ని పిల్లలవశం చేసేవారు. ఇంగ్లీషు చదువులు వచ్చాక, మనకు మన పెద్దలిచ్చిన ఆస్తి మనం కాపాడుకోవడంలేదు. పొరుగింటి పుల్ల కూరమీద మనకు మనసుపోయింది. ఇందువల్ల ప్రాచీనకాలంనుంచి నేటి కాలంవరకూ పరంపరాగతంగా వస్తూన్న బాల సారస్వతం నశించే పరిస్థితులు తటస్థించాయి. ఇప్పుడు వాటిని ఉద్ధరించి నిలబెట్టే ఉద్దేశముతో లిఖితంచేసి పుస్తకరూపంలోనికి తేవాలని ప్రయత్నిస్తున్నాము. ఈ విషయంలోకూడా మన మంత పట్టుదల చూపడంలేదు.

నాటుకథలు (Folk tales), నీతి కథలు (Fables), అద్భుత కథలు (Fairy tales), బాలగేయాలు (Childrens rhymes), అభినయగీతాలు (Action songs), సమస్యలు, పొడుపు కథలు (Riddles) మున్నగునవి లిఖితముకాని బాల సారస్వతంలో చేరుతవి.

నాటుకథలు కొన్ని— జాతీయ కథలనే పేరుతో రామా కంపెనీవారు ప్రచురించారు. బులుసు పాపయ్యశాస్త్రిగారు కొన్ని ప్రకటించారు. కొన్ని వాచకాలలోని కెక్కినవి. కొన్నింటిని "బాల" పత్రిక ప్రకటించింది. కొన్ని ముసళ్ళవద్దనూ, బాలురవద్దనూ నిలిచి ఉన్నవి.

అద్భుత కథలు కొన్ని పైని పేర్కొన్న జాతీయ కథలనే గ్రంథములో నున్నవి. తెలుగు అద్భుత కథలు గ్రంథరూపములోకి వచ్చినట్లు కనబడదు.

బాల గేయాలూ, స్త్రీల పాటలూ రాజమహేంద్రవరం ప్రాంతంలో ఉన్న నేదునూరి గంగాధరంగారు ఊరూరూ తిరిగి వందలకొద్ది సమకూర్చారు. అవి యింకా గ్రంథరూపాన్ని పొంద లేదు. బాల గీతావళి, గీతా మంజరి, పిల్లల పాటలు, పాత పాటలు అనే పేళ్ళతో ప్రచురించబడిన చిన్న గ్రంథములలో ఈ గేయాలు కొన్ని ఉన్నవి.

తెలుగు దేశములోని ప్రతిగ్రామానికీ వెళ్ళి, అక్కడి ముసళ్ళ దగ్గిరనుంచీ, పిల్లలదగ్గిరనుంచీ కథలూ, గేయాలూ, సంగ్రహించ వచ్చును. ఇంకా మిలిగియున్న బాల సారస్వతాన్ని సంపాదించ డాని కిది ఒక మార్గం లేదా బాలవంటి పత్రికలు గ్రామస్థులనూ, పిల్లలనూ ప్రోత్సహించి, అట్టికథలూ, పాటలూ మొదలైనవి తెప్పించి ప్రకటించవచ్చును. ఇట్టి కథలూ, పాటలూ ఉన్న దున్నట్లు వ్రాసు కొని ప్రకటించవలసినదే కాని, స్వంతకవిత్వాలు పెట్టకూడదనే సంగతి గ్రహించాలి.

ఇక లిఖితరూపము వహించి, గ్రంథస్థమై ఉన్న బాలుర గ్రంథాల్లో ముఖ్యముగా చెప్పకోదగ్గది పంచతంత్రము. ఇది బాలుర కొరకు ప్రత్యేకంగా ఉద్దేశింపబడ్డ గ్రంథము. మన దౌర్భాగ్యంవల్ల దీనిని పెద్దలు తమ వశం చేసుకొని బాలురకు దక్క కుండా చేశారు. దీ ని ప్రాచీన కవు లిద్దరు పద్యకావ్యాలుగా తయారుచేసి పాడుచేశారు. చిన్నయసూరి, వీరేశలింగము, వెంకట

రత్నము బాలురకు అలవిగాని భాషలో వచనముగా వ్రాసి, పండితు లకుమాత్రమే పనికివచ్చే గ్రంథంగా చేసుకొన్నారు. పంచ తంత్రంలో కథలన్నీ బాలురకు పనికివచ్చే నీతికథలు. అస లవి బాలురకు విష్ణుశర్మ చెప్పిన కథలు. బాలురకు విద్యబోధించే పద్ధతులు ఎట్టివై ఉండాలో విష్ణుశర్మకు బాగా తెలుసును. మన తెలుగు గ్రంథకర్తల దృష్టిలో బాలురే లేరు, వారి దృష్టిలో ఉన్నది - ఆత్మపాండిత్యప్రకర్ష ఒక్కటే. ఇట్టివే ఈసప్ కథలున్నూ - నీటినికూడా పద్యాల్లో బంధించిన్నీ, కఠిన కృతక వచనాల్లో బంధించిన్నీ బాలురకు పనికిరాకుండా చేశారు. ఇట్టివే విక్రమార్క కథలు, బేతాళ కథలు, భోజ కథలు మొదలైనవి.

వెనుకటి కాలంలో స్త్రీలనూ, బాలురనూ దృష్టిలోపెట్టు కొని, వారికి పనికివచ్చేటట్టు గ్రంథములు వ్రాసిన బుద్ధిమంతులు లేక పోలేదు. వారిలో ఎన్నుకోదగ్గ పండితుడు రావిపాటి గురుమూర్తి శాస్త్రి. పంచతంత్రము, ద్వాత్రింశ త్సాలభంజికల కథలు ఈయన పిల్లలకోసమే వ్రాశాడు. గద్యచింతామణి చూస్తే పలువురు పండి తులు వెనుకటికాలంలో పిల్లల కుచితమైన గ్రంథాలు వ్రాశారని గ్రహించవచ్చును. నేడట్టి సంప్రదాయం మారడంవల్ల పిల్లలకు తీరనినష్టం సంభవించింది. వెనుకటి పుస్తకాలు మళ్ళీ అచ్చుపడి బాలుర చేతులలోని కెక్కవలసియున్నది.

మరిన్నీ, పెద్దల పుస్తకాలుకూడా పిల్లలకు పనికివచ్చేవిధంగా సంస్కరించి వ్రాయవలసియున్నది. అట్టి పనికి ఎవరూ, ఇంకా పూనుకోలేదు. భాష పిల్లలభాషగాను అనగా పిల్లల కర్థమయ్యే భాషగాను, విషయము పిల్లల అనుభవాలకు సరిపోయేటట్టుగాను ఉండాలి.

ఇట్లా మార్చదగ్గ మన కావ్యాలన్నీ న్యాయానికి అద్భుత కథలే. మానవ జీవితమును దేశకాలానుగుణంగా ఉన్నదున్నట్లు వర్ణించిన కావ్యాలు మనకులేవు. మనుచరిత్ర, వసుచరిత్ర, కళాపూర్ణోదయం, ప్రభావతీ ప్రద్యుమ్నం ఇత్యాది గ్రంథాల్లో గంధర్వులు వస్తారు.

పర్వతాలూ, నదులూ, పక్షులూ, జంతువులూ మనుష్యులవలె మాట్లాడతారు. మనుష్యులవలె ప్రవర్తిస్తారు. ఈ కథల్లో అనేక విధములైన గారడీలు జరుగుతవి. మనుష్యులు జంతువు లవుతారు. దేవతలు మనుష్యు లవుతారు. ఈ లక్షణాలన్నీ అద్భుత కథల లక్షణాలే.

ఇక మన పురాణ కథలుకూడా అద్భుత కథలే. అర్జునుడి భూప్రదక్షిణం, భీముడు రాక్షసులను చంపడం, హనుమంతుడి సాహస కార్యాలు, రాముడి అమానుషక్రియలు మొదలైనవన్నీ పిల్లలను సంతోషపెట్టే విషయాలే.

ఇక్కడ నేటికాలపు యాత్రలు, సాహస కార్యాలు కథలుగా వ్రాసి పిల్లల కందియ్యవచ్చు.

సౌందర్యగ్రహణము పెద్దలకువలెనే పిల్లలూ చేస్తారు. కావ్యానందాన్ని పెద్దలకువలెనే పిల్లలూ పొందుతారు. అట్లా జరగడానికి విషయమూ, భాషా వారి అందుబాటులో ఉండాలి. వారి చిత్తవృత్తుల కనుగుణంగా రచన జరగాలి. గ్రంథస్థములు కాని నాటుకథలు మొదలైనవి ఆ విధంగానే ఉన్నాయి. ఇక ముందు వ్రాసే గ్రంథాలుకూడా అట్లే ఉండాలి.

చిన్నపిల్లల మనస్సును ఆకర్షించే ప్రధానరసం అద్భుతరసం. వీర, కరుణ, శాంత, హాస్యరసాలుకూడా పిల్లల నాకర్షిస్తాయి. శృంగార, భయానక, బీభత్సాలు పిల్లలకు పనికిరావు.

ఏడు సంవత్సరముల వయస్సు వచ్చేవరకూ పిల్లలు ఆట పాటలతో కాలక్షేపం చేస్తారు. ఇట్టి ఆటపాటలద్వారానే వారికి ఇంద్రియశిక్షణ జరుగుతుంది. ఇంద్రియములతో జ్ఞానార్జన చేసుకుంటారు. తరువాత వీరికి విద్యాభ్యాసం ప్రారంభంకావలసి ఉంటుంది. ధారణాశక్తిని వృద్ధిచేసుకోవడం, పరిశీలనాశక్తిని వృద్ధి చేసుకోవడంద్వారా విద్యాకార్యాలు జరుగుతవి.

చిన్నపిల్లలకు తగిన గ్రంథాలు వ్రాయడం గ్రంథకర్తల మనుకునేవారి విధి. చిన్నపిల్లలకోసం గ్రంథాలు వ్రాయడంలో

న్యూనత లేదని యీ క్రింది Tolstoy వాక్యాలు చదివి బోధపడుతుంది.

To compose a fairy tale or a lullaby or to ma a sketch which will delight dozens of generations millions of children or adults is incomparably mo important and more fruitful than to compose a nov or a symphony or paint a picture of the sort whic will divert some members of the wealthy classes fc a short time and then be for ever forgotten.

"ఒక నవల రచించుటవల్లను, వాద్యకృతిని కూర్చుటవల్లను చిత్రమును గీయుటవల్లను ధనవర్గమునకు చెందిన కొద్దిమం మాత్రము తాత్కాలికానందము జెంది, తరువాత వాటిని వి రించుదురు. అంతకన్న గొప్పవిషయము ఒక అద్భుత కథనుగాని జోలపాటనుగాని, ఒక స్కెచ్చినిగాని వ్రాసిన, వేలాది చిన్నలు పెద్దలు తరతరాలు ఆనందింతురు. ఇట్టి కార్యము ఫలవంతముకూడ.

చిన్నపిల్లలచేత వారికోసం ఉద్దేశింపబడ్డ గ్రంథాలు చదివించడం తల్లిదండ్రుల విధి.

ఎవడైతే, చిన్నపిల్లల పాటలు విని హర్షించడో, ఎవడైతే అట్టి పాటలు వినడానికి ఏవగించుకుంటాడో, ఎవడైతే చిన్నపిల్లలను వారి పాటలు పాడుకోకుండా అరికట్టుతాడో వాడు పిల్లల అభిరుచి ఎరుగడు.

